

CONSILIUM SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ

Współpraca Europejska
Podejście Naukowe & Zastosowane Technologie

ISSN 2449-7320

EUROPEAN
COOPERATION

Scientific Approaches and Applied Technologies

Warszawa 2018

№ 8(39) 2018

RADA NAUKOWA

Przewodniczący Rady Naukowej:

Dr hab. (Ekonomia), **OLEKSANDR MELNYCHENKO**, Warszawa, Polska

Członkowie Rady Naukowej:

Dr (Inżynieria), **BESTOUN S. AHMED**, Erbil, Kurdistan, Irak

Dr (Inżynieria), **SALAWU ABDULRAHMAN ASIPITA**, Minna, Niger State, Nigeria

Prof., Dr hab. (Inżynieria), **ARTUR BARTOSIK**, Kielce, Polska

Prof., Dr hab. (Ekonomia), **LINO BRIGUGLIO**, Msida, Malta

Dr hab. (Ekonomia), **MAREK CHRZANOWSKI**, Warszawa, Polska

Dr hab. (Prawo), **OLEKSANDR DOWGAN**, Kijów, Ukraina

Prof., Dr hab. (Nauki polityczne), **ERNANDO FILGUEIRAS**, Belo Horizonte, Brazylia

Prof., Dr hab. (Nauki rolnicze), **VASYL FILON**, Charków, Ukraina

Prof., Dr (Ekonomia), **TSVETELINA ALEXANDROVA GANKOVA-IVANOVA**, Sofia, Bułgaria

Prof., Dr (Ekonomia), **SHALVA GOGIASHVILI**, Tbilisi, Gruzja

Prof., Dr hab. (Ekonomia), **TETYANA KALNA-DUBINYUK**, Kijów, Ukraina

Dr (Inżynieria), **ROMAN KUBRIN**, Dübendorf, Szwajcaria

Dr (Ekonomia), **OLEKSII KVILINSKYI**, Poznań, Polska

Prof., Dr hab. (Ekonomia), Dr. h.c. mult., **FRANZ PETER LANG**, Braunschweig, Niemcy

Prof., Dr hab. (Inżynieria), **KAZIMIERZ LEJDA**, Rzeszów, Polska

Prof., Dr hab. (Ekonomia), **IRENA MAČERINSKIENĖ**, Wilno, Litwa

Prof., Dr (Ekonomia), **ALEXANDER MASHARSKY**, Ryga, Łotwa

Dr hab. (Politologia), Prof. ndzw. **DONAT JERZY MIERZEJEWSKI**, Piła, Polska

Dr (Ekonomia), **RADOSŁAW MIŚKIEWICZ**, Łaziska Górne, Polska

Prof., Dr hab. (Ekonomia), **BORYS SAMORODOV**, Charków, Ukraina

Prof., Dr hab. (Inżynieria), **VADYM SAMORODOV**, Charków, Ukraina

Dr (Prawo), **TOMASZ SCHEFFLER**, Wrocław, Polska

Dr (Prawo), **OLEKSANDR SHAMARA**, Kijów, Ukraina

Dr (Ekonomia), **FRANKLIN SIMTOWE**, Nairobi, Kenia

Prof., Dr hab. (Ekonomia), **LAKHWINDER SINGH**, Patiala, Indie

Dr (Inżynieria), **ANDREY VOVK**, Magdeburg, Niemcy

Dr hab. (Ekonomia), **NADIYA YURKIV**, Kijów, Ukraina

Prof., Dr hab. (Inżynieria), **DMYTRO ZUBOV**, Ohrid, Republika Macedonii

Wydawca:

CONSILIUM SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ

WSPÓŁPRACA EUROPEJSKA
NR 8(39) 2018

Czasopismo jest zarejestrowane w Sądzie Okręgowym w Warszawie za numerem 19258

ISSN (PRINT) 2449-7320

Czasopismo naukowe **WSPÓŁPRACA EUROPEJSKA** jest umieszczone i indeksowane w bazach danych naukometrycznych:

- ERIH PLUS
- Biblioteka Narodowa w Polsce
- Polska Bibliografia Naukowa (PBN)
- Index Copernicus
- Citefactor
- International Institute of Organized Research (I2OR)
- Google Scholar (GS)

Adres strony internetowej:

www.journal.clmconsulting.pl

www.clmconsulting.pl

www.facebook.com/clmcstg

Adres do korespondencji:

Redakcja Czasopisma naukowego
WSPÓŁPRACA EUROPEJSKA

Consilium Sp. z o.o.

ul. Marszałkowska 58

00-545 Warszawa, Polska

Redaktor naczelny -

Zbigniew Wąsik

redactor@clmconsulting.pl

Reklama w czasopiśmie:

office@clmconsulting.pl

SCIENTIFIC COUNCIL

Head of Scientific Council:

Dr. hab. (Economics), **OLEKSANDR MELNYCHENKO**, Warsaw, Poland

Members of the Scientific Council:

Dr. (Engineering), **BESTOUN S. AHMED**, Erbil, Kurdistan, IraqDr. (Engineering), **SALAWU ABDULRAHMAN ASIPITA**, Minna, Niger State, NigeriaProf., Dr. hab. (Engineering), **ARTUR BARTOSIK**, Kielce, PolandProf., Dr. hab. (Economics), **LINO BRIGUGLIO**, Msida, MaltaDr. hab. (Economics), **MAREK CHRZANOWSKI**, Warsaw, PolandDr. hab. (Law), **OLEKSANDR DOWGAN**, Kyiv, UkraineProf., Dr. hab. (Political Sciences), **FERNANDO FILGUEIRAS**, Belo Horizonte, BrazilProf., Dr. hab. (Agricultural Sciences), **VASYL FILON**, Kharkiv, UkraineProf., Dr. hab. (Economics), **TSVETELINA ALEXANDROVA GANKOVA-IVANOVA**, Sofia, BulgariaProf., Dr. (Economics), **SHALVA GOGIASHVILI**, Tbilisi, GeorgiaProf., Dr. hab. (Economics), **TETYANA KALNA-DUBINYUK**, Kyiv, UkraineDr. (Engineering), **ROMAN KUBRIN**, Dübendorf, SwitzerlandDr. (Economics), **OLEKSII KVILINSKYI**, Poznan, PolandProf., Dr. habil. (Economics), Dr. h.c. mult. **FRANZ PETER LANG**, Braunschweig, GermanyProf., Dr. hab. (Engineering), **KAZIMIERZ LEJDA**, Rzeszow, PolandProf., Dr. hab. (Economics), **IRENA MACERINSKIENĖ**, Vilnius, LithuaniaProf., Dr. hab. (Economics), **ALEXANDER MASHARSKY**, Riga, LatviaProf., Dr. hab. (Political Sciences), Prof. ndzw. **DONAT JERZY MIERZEJEWSKI**, Piła, PolandDr. (Economics), **RADOSŁAW MIŚKIEWICZ**, Łaziska Górne, PolandProf., Dr. hab. (Economics), **BORYS SAMORODOV**, Kharkiv, UkraineProf., Dr. hab. (Engineering), **VADYM SAMORODOV**, Kharkiv, UkraineDr. (Law), **TOMASZ SCHEFFLER**, Wrocław, PolandDr. (Law), **OLEKSANDR SHAMARA**, Kyiv, UkraineDr. (Economics), **FRANKLIN SIMTOWE**, Nairobi, KenyaProf., Dr. hab. (Economics), **LAKHWINDER SINGH**, Patiala, IndiaDr. (Engineering), **ANDREY VOVK**, Magdeburg, GermanyDr. hab. (Economics), **NADIYA YURKIV**, Kyiv, UkraineProf., Dr. hab. (Engineering), **DMYTRO ZUBOV**, Ohrid, Republic of Macedonia

Publisher:

CONSILIUM LIMITED LIABILITY COMPANY

EUROPEAN COOPERATION

Vol. 8(39) 2018

Scientific journal is registered in District Court in Warsaw for the number 19258

ISSN (PRINT) 2449-7320

Scientific journal

EUROPEAN COOPERATION

is included and indexed in the international informational and scientometric data bases:

- ERIH PLUS
- National Library of Poland
- PolishScholarlyBibliography (PBN)
- Index Copernicus
- Citefactor
- International Institute of Organized Research (I2OR)
- Google Scholar (GS)

Web on:

www.journal.clmconsulting.plwww.clmconsulting.plwww.facebook.com/clmcstg

Address for correspondence:

Editorial team of the journal
EUROPEAN COOPERATION

Consilium LLC

Marszałkowska str. 58

00-545 Warsaw, Poland

Chief editor of the journal -
Zbigniew Wąsikredactor@clmconsulting.pl

Advertising in the journal:

office@clmconsulting.pl

SPIS TREŚCI

Ekonomia, finanse, księgowość, audyt i analiza

PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP IN FINANCING INNOVATIVE PROCESS OF AGRARIAN SECTOR UKRAINE 7

Ilona Dumanska
(ENG)

INTERNAL CONTROL SYSTEM: STRUCTURE, SELF-DEVELOPMENT AND SELF-CONTROL 15

Yurii Kiiko
(ENG)

ИНФОРМАЦИОННЫЙ КОММУНИКАЦИОННЫЙ ПРОЦЕСС: ПОРЯДОК ОРГАНИЗАЦИИ 23

Olena Lagovska, Nataliya Vyhovska, Oksana Novak
(RUS)

ПИТАННЯ ВИЗНАННЯ ТА АМОРТИЗАЦІЇ ОБ'ЄКТІВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН 35

Alexander Petruk, Sergey Legenchuk, Tetyana Ostapchuk, Oksana Novak
(UKR)

Zarządzanie i Marketing

WORLD TRENDS AND NATIONAL PRIORITIES FOR THE USE OF INFORMATION AND CONSULTING TECHNOLOGIES 50

Tetyana Kalna-Dubinyuk, Olena Shapoval, Iryna Bolotina
(ENG)

WYMAGANIA EDYTORSKIE DLA AUTORSKICH MATERIAŁÓW 57

REKLAMA 67

TABLE OF CONTENTS

Economics, Finances, Accounting, Analysis and Audit

PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP IN FINANCING INNOVATIVE PROCESS OF AGRARIAN SECTOR UKRAINE	7
Ilona Dumanska (ENG)	
INTERNAL CONTROL SYSTEM: STRUCTURE, SELF-DEVELOPMENT AND SELF-CONTROL	15
Yurii Kiiko (ENG)	
INFORMATION COMMUNICATION PROCESS: ORGANIZATION PROCEDURE	23
Olena Lagovska, Nataliya Vyhovska, Oksana Novak (RUS)	
QUESTIONS OF RECOGNITION AND DEPRECIATION OF OBJECTS OF ACCOUNTING IN THE FIELD OF LAND RELATIONS	35
Alexander Petruk, Sergey Legenchuk, Tetyana Ostapchuk, Oksana Novak (UKR)	

Management and Marketing

WORLD TRENDS AND NATIONAL PRIORITIES FOR THE USE OF INFORMATION AND CONSULTING TECHNOLOGIES	50
Tetyana Kalna-Dubinyuk, Olena Shapoval, Iryna Bolotina (ENG)	
REQUIREMENTS FOR DESIGN OF THE AUTHORS' MATERIALS	57
ADVERTISING	67

Ilona Dumanska

PhD (Economics),
Khmelnitsky National University,
Associated Professor at the
Department of International Economic Relations
Ukraine, Khmelnitsky
dumanskaiy@gmail.com

PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP IN FINANCING INNOVATIVE PROCESS OF AGRARIAN SECTOR UKRAINE

Abstract. Systematized experience in implementing international development institutions and public-private partnerships to finance innovative processes in agrarian sector of Ukraine. Analyzed the activity of public-private partnerships in different countries and areas of the economy and features of legal security. It is proved that a qualitative and quantitative leap in the development of public-private partnership in the surveyed countries was achieved after the establishment of special institutions and government agencies and an effective cooperation between the state and business. The basic principles of management in the public-private partnership in the context of the effective functioning of an innovative economic model. Data on experience and problems implementing public-private partnership in Ukraine.

Keywords: public-private partnership, financing, innovation process, innovation project, private investor, agrarian sector

Formulas: 0; fig.: 1; tabl.: 0; bibl.: 24

JEL Classification: G28, G38, M21, E22

Introduction. Public-private partnerships (PPP), which has long been used in traditional infrastructure sectors (energy, ICT, transport, water and sanitation), only recently began increasingly used in the agricultural sector. Gained recent experience shows that the creation of PPP is also possible to attract significant financial resources to implement innovative projects to increase agricultural production, improve efficiency and cost competitiveness of the industry. Among typical examples of emerging market economies and developing economies are projects to convert agricultural waste into energy, development and operation of irrigation systems and agricultural storage and transshipment facilities.

Historical agricultural potential of Ukraine and the current legal and regulatory framework for PPPs constitute an important basis for expanding and improving agricultural competitiveness countries using PPP. This article evaluated the experience of emerging economies and developing economies, in the creation of PPPs in agriculture in order to finance innovative projects and provides guidelines for its implementation.

The problem statement. The issue of public-private partnership discussed in scientific publications of B. Brewer [Brewer, Hayllar 2005], N.M. El-Gohary [El-Gohary, Osman, El-Diraby 2006], J. Gideon [Gideon, Unterhalter 2017], G. Hodge [Hodge, Greve, Boardman 2017], B. Howell [Howell, Sadowski 2018], Y. Ke [Ke, Wang, Chan, Cheung 2009], R. Osei-Kyei [Osei-Kyei, Chan, Javed, Ameyaw 2017], M. Regan [Regan, Smith, Love 2009], Y. Wang [Wang, Zhao 2018], Y. Yang [Yang, Hou, Wang 2013], Z. Zhang [Zhang, Durango-Cohen 2012] and other. Include such aspects as: actual problems of the theory and practice of public administration and social partnership forms of public-private partnerships and others. Principles of legal regulation of public-private partnership discussed in the A. Nikolaev.

In 2010 the Law of Ukraine «On public-private partnership», which greatly increased the scientific and practical interest in the mechanisms of its implementation in Ukraine [Zakon Ukrainy 2010]. This law is important to consider in the context of the adopted strategy of innovative development of Ukraine for 2010-2020 in terms of globalization challenges. The article is justify the need to implement funding innovative projects by concentrating both public funds and private funds business; the elements of cooperation between the state and private capital in the implementation of innovative projects in the agrarian sector of Ukraine.

Research results. The most striking example of mechanisms of public-private partnership is to develop and implement innovative major projects of national importance. The main economic goal of these projects is to enhance the competitive position of domestic producers on domestic and foreign markets. They have a special mechanism to stimulate innovation, which provides the most significant from an economic point of view, the stage of the innovation cycle - the transformation of scientific and technological activities in a competitive high-tech products with a high market potential implementation. The main mechanisms of interaction between state and private capital in the implementation and financing of innovative projects include:

1. Attracting businesses to the formation demands for applied research and development, full participation in the process of commercializing their results, from the earliest stages of the development of scientific products, directly involved in the preparation and implementation of large innovative projects.

2. Improvement of financial support for innovation, in particular through the development of modern financial instruments and mechanisms to attract high-tech sectors of the economy to private investment. First and foremost - the development of venture investment system. Providing co-financing of applied research, development work, innovation, the creation of innovative infrastructure financing and preferred stage of development and modernization of industrial high-tech products.

3. Development of small business innovation in science and technology, creation and development of special intellectual property exchanges, scientific and technical services, in particular at the private sector, active participation of small innovative structures in the implementation mechanisms of public-private partnership.

4. Balancing the interests of the state and private business. First of all, the interests of the state and business overlap in the development of highly efficient industrial sectors, ensuring the formation of new markets, competitive high-tech products, as well as in terms of technological upgrading of industrial production, directed in particular to reduce costs, conserve resources, preserve the environment and, ultimately, providing competitive advantages of domestic producers on domestic and foreign markets.

5. Implementation of innovative bioenergy projects through participation as a state, local government and private capital. In this case Multilevel effects are achieved for all subjects such projects [Delmon 2010].

As you know, the state acts as a representative of the general interest that is to meet the needs of the population in food, reduce poverty, provision of employment, sustainable development of territories and implementation of other state guarantees before the people. Insufficient consideration of the general interests of the authorities leads to the degradation of society, economic decline, the growth of migration, transformation countries to the raw material appendage of countries with a more developed economy. Interest extension of households is formed at the expense of social and property interests of members families and may be happy

to receive income from the sale of products, social guarantees, social transfers and consumption of own production.

The key issue of public investment is their effectiveness, the government's ability to maintain the same level of public investment. The Ministry of Economic Development and Trade since the end of the study (August 2015) has substantially advanced in solving the problems identified by the experts in the SB, improving the legal regulation of the sphere of state investments, in particular, the approaches to the selection of investment projects already included in the state budget in 2016. Out of the 38 submitted projects are truly qualitative 18 of them turned out. Of these, ten were recommended by the commission, and included in the budget, while eight were proposed to apply other forms of financing. However, this is only the beginning of the necessary structural changes in the field of public investment. It is also necessary to harmonize public-private partnership legislation in order to eliminate the corruption component and unify project selection and control procedures. In general, according to experts, both the preparation of project documentation, and the economic evaluation of projects, and their selection should take place on a single template.

The meaning of a partnership between the state and business is in the social or economic development of the country, or at least in a separate region. Funds should be invested only in really relevant, necessary objects with a long lifetime, of interest to the state, and not to private partners. Subjects of entrepreneurial activity of the agrarian sector of the economy are oriented, first of all, to maximize profits and increase the added value provided most often by minimizing labor costs. On the other hand, each subject management is influenced by the market conditions that determine it opportunities in the competition including at the expense of skilled personnel, and pressure from the state requires minimum guarantees and observance of norms legislation. So the government, such as supports and economic activation of regions where relevant projects implemented. Sucking positive environmental effect, especially in waste disposal or agriculture, both regionally and at the national level. Local authorities get new jobs and revenues to budgets of different levels. All the above subjects, and this is particularly interesting to private business, get receipts and profits [Brusser 2007].

For example, consider the financial and credit mechanisms and results of the innovation of biofuels in the context of public-private partnership, which is shown in Figure 1.

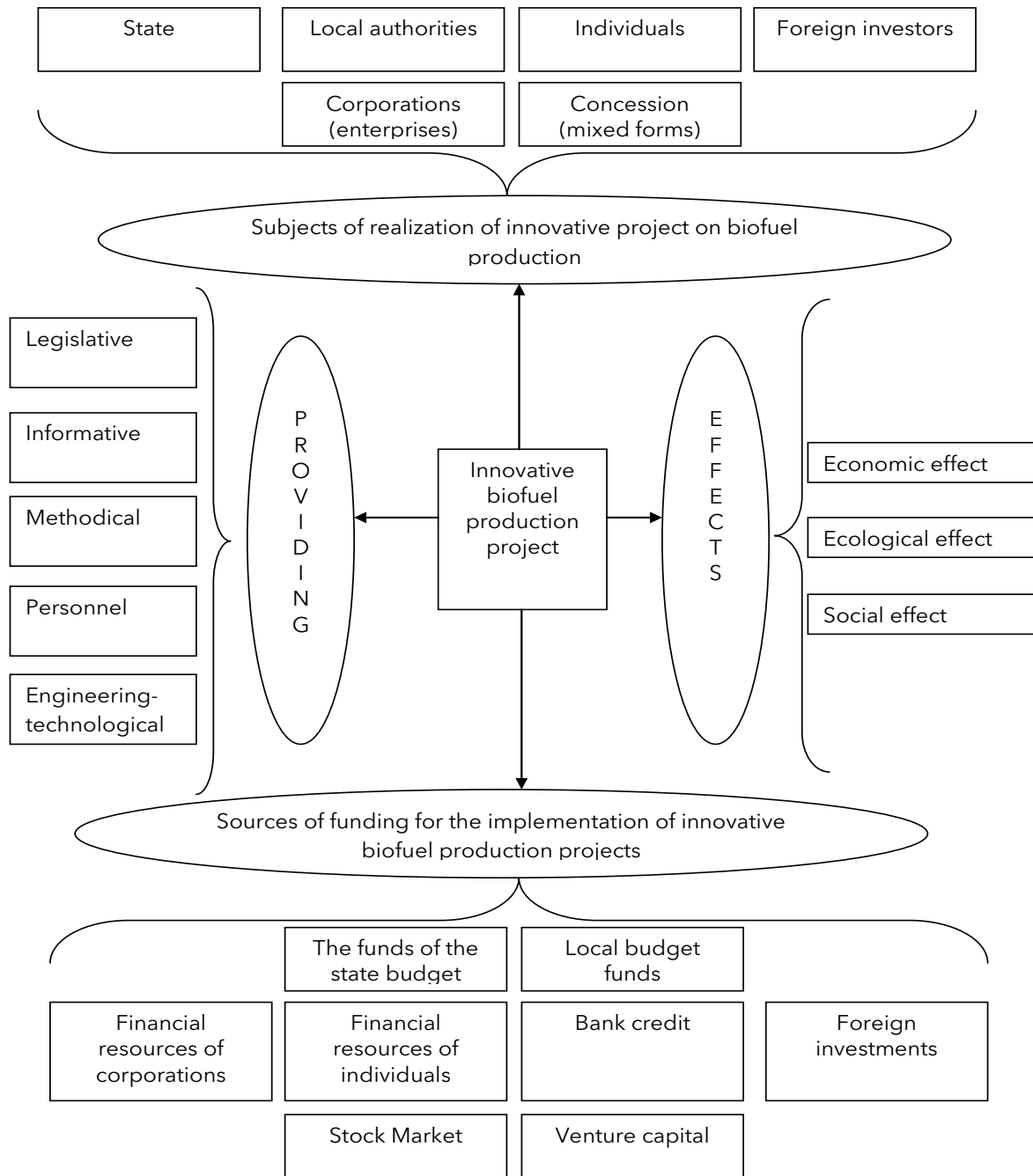
1. Bearers of innovation may be the state; local authorities; corporations (enterprises); individuals; Foreign investors and others.

2. Funding for the implementation of innovative projects can act: the state budget; local budgets (development); financial resources of corporations (enterprises); financial resources of individuals; bank credit; foreign investments; stock market; venture capital and others.

3. Ensuring the implementation of innovative projects is an important element of financial and credit facility consists of the following elements: legal, informational, methodological, human resources, engineering, manufacturing and other support [Hideg 2007].

Therefore, you must create a favorable legal environment of partnership, in particular, to improve the regulatory framework to encourage the creation and implementation of innovations, as well as to the protection of intellectual property rights.

In particular, one of the main tasks of science, technology and innovation in Austria [Public-Private Partnerships Austria 2015]. Is to support new growth strategies, which measure the intensity of research and development higher. This will provide new opportunities for the scientific, technical and economic activity that, in turn, provide high social returns in the fields of ICT and the life sciences.

Figure 1 – Financial and credit mechanism and the results of the implementation of innovative bioenergy projects in the context of public-private partnership

Source: own development

The focus of the policy was to strengthen ties in the national innovation system and the PPP is the primary instrument of this policy. An important positive impact on development and program management of science and technology had applications. Kplus, for example, has pioneered the use of assessments at all levels to develop and implement programs and competitive procedures in the selection of proposals. These programs are now at a crossroads, awaiting important government decisions regarding long-term prospects, in particular as regards public finance and general management structure. PPP programs in Austria:

- kplus program. The program aims to establish long-term cooperative initiatives between public research institutions and private companies. Competence centers are selected on a competitive basis according to certain quality criteria and create a certain time (3-4 years). Effective from 1998;

- program Kind / Knet. The program aims to develop and strengthen internationally competitive technology clusters, supporting competence centers and networks for the promotion, development and transfer of technical knowledge, jointly governed by private industry and public research institutions on a long term basis;

- program of Christian Doppler Laboratories. The purpose of this program is to perform applied basic research on topics of interest to member companies. Labs provide access to the latest scientific and technical knowledge. Member companies invest in basic research areas critical to long-term basis and participate in the laboratory [Public-Private Partnerships Austria 2015].

Within the innovation strategy of the government in 2016 has developed some national research priorities: sustainable environmental development in Australia; health; leading technologies for building industry in Australia; Safety Australia [Public-Private Partnerships Australian 2016]. PPP is a key tool to implement new policy directions. In recent years, many financial institutions are pursuing a policy of financing PPP, sometimes within existing schemes, or in other cases through new initiatives such as grants mechanisms. PPP share of about 9% of the total budget for science and technology. The main PPP programs in Australia are:

1. The program of cooperative research centers. The program focuses on long-term joint research in a particular industry and business development through the transfer of knowledge, including through commercialization. Financing is a combination of public and private sources.

2. The fund innovative investment. The Fund was created to provide a small, high-tech companies access to equity capital for improving the results of commercialization of research and development in Australia. Financing is a combination of public and private sources. Of the 61 companies that financed the fund, most of them engaged in the commercialization of Internet technology, information technology and life sciences technologies.

3. Fund investments sown. This program is based on equity to encourage business development from early stage research in universities and public research institutions. Financing is a combination of public and private sources.

4. Grant Program Research Council of Australia. The Australian Research Council allocates funds for research for medium-term strategic cooperation between universities and industry, including in the form of funds to provide scholarships and infrastructure.

5. Corporations agricultural research and development. Corporations are a partnership between the government, including research organizations, public and agriculture, characterized by a combination of long and short term projects to promote and acquisition of knowledge and capacity building. Industry participants are actively involved in projects and short-term projects often involve smaller players in the industry [Public-Private Partnerships Australian 2016].

Since the activities of domestic AIC subjects takes place in conditions of increased globalization, increased competition in international markets agricultural raw materials and related services in the field of agricultural production, government regulation of the synergistic potential of PPP in Ukraine should be based on determining the tasks of monitoring the synergistic potential of PPP factors influencing the its formation and development for a set of strategic resources and their alternative combinations. According to the above objectives are the following monitoring synergistic potential PPP: collection, preparation and processing of exter-

nal and internal information; Forecasting changes in external influences; develop alternatives; comprehensive analysis based on analytical methods and expert decision making. Consistent and steady solve these problems is the basis for effective monitoring of the synergistic potential of PPP. Regarding the objectives of determined, but based on budget possibilities - rationally possible level of government regulation with a choice of priority measures. Therefore, the main objectives of the second phase is to identify regulatory factors influence the synergistic potential of PPP according to their level of priority.

Each component of the synergistic potential factors influencing the system in accordance with the main objective function. Structural factors predict the impact on efficiency potential through synergistic, efficient use of labor resources; specialization and cooperation of production, forming a rational structure; optimization of inputs; optimization of financial resources and working capital. Organizational and economic factors influence through: the organization of work and incentives; progressive system of production in the industry; organizational and economic relations; economic regulation of financial resources and working capital facilities; economic incentives for the development of science and technology. Management factors influence using such mechanisms: improving personnel management system in the implementation of PPP projects; process control; prioritization of investments; management of resources; management of scientific and technical progress. Ukraine also need to create information and staffing transfer to the private sector of scientific and technological activities created with state budget funds for their introduction into the economy through the creation and development of innovative high-tech enterprises [Varnavskiy 2011]. For information support innovation participants from both the state and from the business, including information technology or development perspective, the status and prospects of domestic and international markets prevailing national information-analytical centers on priority areas of science, engineering and technology. In the area of education policy must strengthen the participation of employers in the development of educational standards and curricula of universities. For example, regional and municipal councils of tripartite education policy, consisting of representatives of employers, vocational education and regional administrations.

1. The expected effects and results of the projects are innovative bioenergy.

Environmental effects: waste disposal and agriculture; manufacture of fertilizers.

Social impact: the creation of new jobs; a positive image of local government.

Economic benefit: profits (dividends) subjects; production of biogas and electricity (fertilizers); revenues to state and local budgets [Voros 2003].

The use of public-private partnership in agriculture for the needs of the innovation process has the following advantages:

2. Allows you to improve the quality of public services or manufactured products, as in today's economy the implementation of any project based on its economic feasibility.

3. Helps to successfully implement large investment (infrastructure), as well as because of the prevailing financial condition of most farmers can not implement them for different reasons: limited sources of project financing, the lack of competence of management personnel, lack of support from the government and others., With having the required capabilities - such as land and labor.

4. Promotes efficient use and upgrade infrastructure. Currently there is a significant aging and deterioration of infrastructure facilities in both urban and rural areas, and for AIC this factor plays an important role.

5. Reduces the financial burden on the budget and allows the state to focus on the regulation and control activities.

6. Can successfully use the experience and professionalism of the private sector.

7. Promotes the development of innovative forms of project financing. Access to financial resources for the implementation of PPP projects is essential for the project.

8. The role of farmers, who are often in a particular area to form a single structure [Renda 2005].

Thus, the need for public-private partnership in agriculture dictated by the opportunities that are inherent in PPP mechanism that takes advantage of the private sector as a partner of the state and provides a significant benefit to each member of the partnership.

Conclusion. Consequently, public-private partnership is an important mechanism to stimulate innovation activity, funding innovative scientific research that contributes to the development of the national innovation system through the intensification of network interconnections between its members. The basic principles of management in public-private partnerships in the context of the effective functioning of an innovative economic model, the following: transparency: the degree of clarity and transparency of decision-making; accountability: the extent of responsibility to society for leaders said or done; justice: the extent to which the requirement to comply with the rules apply equally to all members of society; efficiency: the degree of use of scarce human and financial resources without loss, damage or delay or without causing harm to future generations.

Of public-private partnership in the innovation sphere allow to attract additional financial resources to invest in innovative projects; achieve cost reduction and growth stage R & D commercialization effectiveness innovations; provide better quality services to the public sector and create incentives for the development of an innovative economic model.

References

- Brewer, B., & Hayllar, M. R. (2005). Building public trust through public-private partnerships. *International Review of Administrative Sciences*, 71(3), 475-492. <https://doi.org/10.1177/0020852305056825>
- Brusser, P. (2007). Hosudarstvenno-chastnoe partnerstvo - novui mekhanizm pryvlecheniya investytsyi. *Runok tsennukh bumah*, 2(329), 29-33.
- Delmon, D. (2010). *Understanding options for privat participation 36 in infrastructure: Seeing the forest for the trees: PPP, PSP, BOT, DBFO, concession, lease*. World Bank, p. 10-12
- El-Gohary, N. M., Osman, H., & El-Diraby, T. E. (2006). Stakeholder management for public private partnerships. *International Journal of Project Management*, 24(7), 595-604. <https://doi.org/10.1016/j.ijproman.2006.07.009>
- Gideon, J., & Unterhalter, E. (2017). Exploring public private partnerships in health and education: A critique. *Journal of International and Comparative Social Policy*, 33(2), 136-141. <https://doi.org/10.1080/21699763.2017.1330699>
- Habegger, B. (2010). Strategic foresight in public policy: reviewing the experiences of the UK, Singapore and the Netherlands. *Futures*, 42(1), 49-58. <https://doi.org/10.1016/j.futures.2009.08.002>
- Hideg, E. (2007). Theory and practice in the field of foresight. *Foresight*, 9 (6), 36-46. <https://doi.org/10.1108/14636680710837299>
- Hodge, G., Greve, C., & Boardman, A. E. (2017). Public-Private Partnerships: The Way They Were and What They Can Become. *Australian Journal of Public Administration*, 76(3), 273-282. <https://doi.org/10.1111/1467-8500.12260>

- Howell, B., & Sadowski, B. (2018). Anatomy of a public-private partnership: hold-up and regulatory commitment in Ultrafast Broadband. *Telecommunications Policy*, 42(7), 552-565. <https://doi.org/10.1016/j.telpol.2018.05.001>
- Ke, Y., Wang, Sh., Chan, A. P. C., & Cheung, E. (2009). Research Trend of Public-Private Partnership in Construction Journals. *Journal of Construction Engineering and Management*, 135(10). [https://doi.org/10.1061/\(ASCE\)0733-9364\(2009\)135:10\(1076\)](https://doi.org/10.1061/(ASCE)0733-9364(2009)135:10(1076))
- Melville, D. (2016). Public-Private Partnerships in Developing Countries: Shifting Focus to Domestic-Foreign Partnerships. *Review of Market Integration*, 8(3), 152-169. <https://doi.org/10.1177/0974929217714673>
- Osei-Kyei, R., Chan, A. P. C., Javed, A. A., & Ameyaw, E. E. (2017). Critical Success Criteria for Public-Private Partnership Projects: International Experts' Opinion. *International Journal of Strategic Property Management*, 21(1), 87-100. <https://doi.org/10.3846/1648715X.2016.1246388>
- Public Private Partnership Development Program (P3DP) (USAID)* Retrieved from <http://www.auc.org.ua/programa-derzhavno-privatnogopartnerstva>
- Public-Private Partnerships for research and innovation: an evaluation of the Austrian experience.* Retrieved from <http://www.oecd.org/austria/25717078.pdf>
- Public-Private Partnerships for research and innovation: an evaluation of the Australian experience* Retrieved from <http://www.oecd.org/australia/25718007.pdf>
- Regan, M., Smith, J., & Love, P. (2009). Public private Partnerships: What does the future hold? In COBRA 2009 - *Construction and Building Research Conference of the Royal Institution of Chartered Surveyors* (pp. 462-474). London: Royal Institute of Chartered Surveyors (RICS).
- Renda, A. (2005). *Public Private Partnerships: National Experiences in the European Union.* Retrieved from <https://pdfs.semanticscholar.org/13c6/5bb47b60ef8ead1aa50edc2feebfe15bdee5.pdf>
- United Kingdom HM Treasury, Science and Innovation Investment Framework.* Retrieved from <http://www.hm-treasury.gov.uk>
- Varnavskiy, V. H. (2011). Hosudarstvenno-chastnoe partnerstvo: vopros teoryy y praktyky. *Myrovaia ekonomyka i mezhdunarodnue otnosheniya*, 9, 41-50
- Voros, J. (2003). A generic foresight process framework. *Foresight*, 5(3), 10-21. <https://doi.org/10.1108/14636680310698379>
- Wang, Y., & Zhao, Z. J. (2018). Performance of Public-Private Partnerships and the Influence of Contractual Arrangements. *Public Performance and Management Review*, 41(1), 177-200. <https://doi.org/10.1080/15309576.2017.1400989>
- Yang, Y., Hou, Y., & Wang, Y. (2013). On the Development of Public-Private Partnerships in Transitional Economies: An Explanatory Framework. *Public Administration Review*, 73(2), 301-310. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6210.2012.02672.x>
- Zakon Ukrainy «Pro derzhavno-privatne partnerstvo» vid 2010 roku 1 lypnia number 2404-VI.* Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>
- Zhang, Z. A., & Durango-Cohen, P. L. (2012). A strategic model of public-private partnerships in transportation: Effect of taxes and cost structure on investment viability. *Research in Transportation Economics*, 36(1), 9-18. <https://doi.org/10.1016/j.retrec.2012.03.003>

Received: 30.08.2018

Accepted: 31.08.2018

Published: 30.09.2018

Yurii Kiiko

PhD-student,
University of Banking,
Marketing research specialist PJSC "Kredobank"
Ukraine, Kyiv
yurakiyko.ua@gmail.com

INTERNAL CONTROL SYSTEM: STRUCTURE, SELF-DEVELOPMENT AND SELF-CONTROL

Abstract. Without a coordinated, limited control risk resources cannot be effectively used, and significant risks cannot be identified and properly managed. Internal control is clearly structured and has a vertical hierarchy. The system of internal control consists of three levels and each of them inherent function of improvement of the previous one. The lowest level of control is the control of managers departments as well as primary control during operations with production department.

The second level of internal control is the specialized control departments, such as: financial control, security, compliance, risk management, quality management of service or manufactured products, and so on. The functions of these divisions are the development of activities methods in their working area and control implementation of this methods, or compliance with external / legal regulations. Within the limits of their authority, the subjects of control at this level of internal control also develop / propose changes to the control methods (within their competences) which are applied to the first level. The third level is the level of internal audit. The function of internal audit is directed at two main lines: control of operations and settlements; assessment and improvement of the internal control system. Therefore, internal audit, has one of the main tasks, it is the improvement and control of the subjects of the first and second levels of the internal control system. Improvement and development of internal audit is carried out through self-assessment and external evaluation of internal audit (commissioned by the Supervisory Board).

Keywords: internal control, internal audit, risk, compliance, risk management

Formulas: 0; fig.: 1; tabl.: 1; bibl.: 27

JEL Classification: M42, M14

Introduction. The changes that take place both in the internal and external environment of the corporate sector determine the needs to constantly adjust their behavior on the market and create a flexible, adaptive management system to implement its strategy, which is one of the decisive factors of profitability and competitiveness.

Modern complex business conditions make needs of relevant research in the area of business management information effective use. This is due to the need for stable development, and to increase their financial and economic performance. An effective and most accessible tool for such a search and, accordingly, one of the competitive advantages of modern subscription, is internal control, the effective functioning of which will significantly accelerate the reactivity of management and provide an opportunity for timely detection and elimination of problems in its activities.

In the twenty-first century business isn't uncommon cross functional teams of internal auditors, risk management specialists, specialists responsible for controlling employees, internal control or quality inspectors, fraud investigators and other risk management and

control professionals working together to help their organization managing risks. It is not enough that there are different risk and control functions, the challenge is to assign certain roles of control groups, effective and efficient coordination between these groups, that way there are no gaps in control or unnecessary duplication. Without a coherent, coordinated approach limited risk and control resources cannot be effectively organized, and significant risks cannot be identified and properly managed.

Literature review and the problem statement. Researches in the field of internal control, studying its essence and structure were the following scientists: O. Y. Redko [Kamenska, Redko 2015], A. M. Liubenko [Liubenko 2017], E. Akwaa-Sekyi, G.J. Moreno [Akwaa-Sekyi, Moreno 2017], J.B. Duncan, D.L. Flesher, M.H. Stocks [Duncan, Flesher, Stocks 1999], F. Hanim Fadzil, H. Haron, M. Jantan [Hanim Fadzil, Haron, Jantan 2005], M.J. Jones [Jones 2008], F. Kabuye [Kabuye, Nkundabanyanga, Opiso, Nakabuye 2017], J. Krishnan [Krishnan 2005], L. Li, G. Tian B. Qi [Li, Tian, Qi 2012], J.-Y. Liu [Liu 2018], G. Michelon [Michelon, Bozzolan, Beretta 2015] and others. Also are important investigations of M. Namazi [Namazi 2013], J. Pathak [Pathak 2005], G. Sarens, J. Christopher [Sarens, Christopher 2010] and others. These scholars have systematized knowledge in this direction, defined the concepts of internal audit, compliance, controlling, and determined their place in the system of internal control. The purpose of this article is to study the structure of the internal control system, the definition of the role and ways of its components interaction, the characteristics of the method of its self-development.

Research results. In today's society, the role of control is constantly rising and acquires new shades of its essence. Control as a management function should be considered through the system of monitoring and checking the process of functioning of the object, comparing the planned and actual values of the given parameters, detecting deviations in the parameters and factors that caused them. Therefore, control performs a two-way communication function between the object of management and the control system. Internal control is a component of the management system. Effective internal control is a factor that affects the credibility of creditors, investors, depositors and helps to understand the main risk areas in the organization. Practitioners and academics dealing with internal control have developed several concepts, among which the main ones are formulated in the documents INTOSAI, COBIT, IIA. Organization INTOSAI (the Internal Control Standards Committee of the International Organization of Supreme Audit Institutions) was established in 1953 to promote cooperation and information exchange between Supreme Audit Institutions and the unification of standards in the field of financial control. In June 1992, the members of the organization developed the "Guidelines for Internal Control Standards"

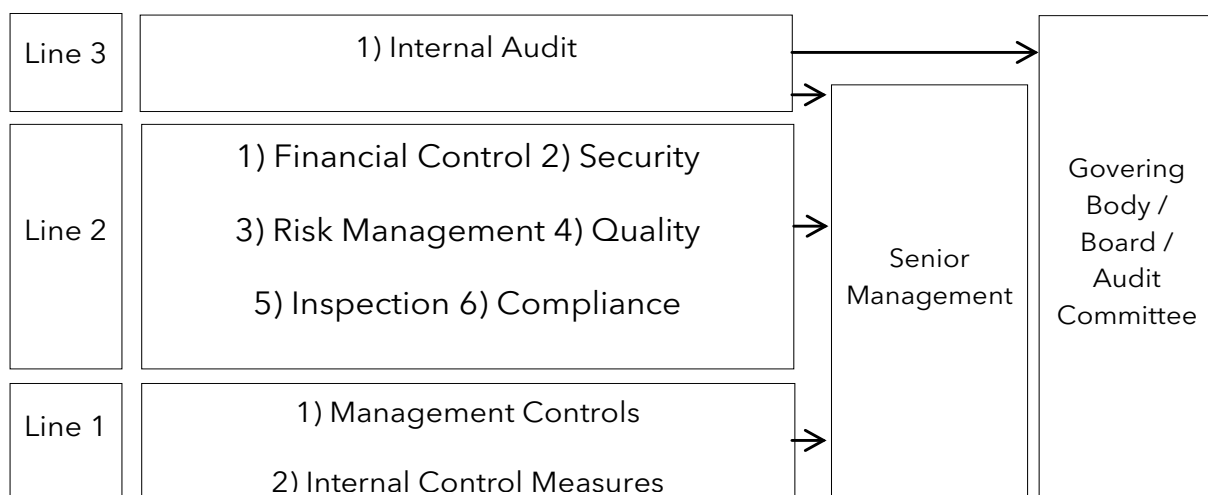
According to the recommendations of INTOSAI, internal control is divided into: management control, objects of which are plans, policies, procedures, methods for achieving goals; administrative control - aimed at achieving the economic use of resources, ensuring maximum efficiency and implementation of management's instructions; accounting control - procedures and documents for the preservation of assets and the reliability of financial reporting. Another core concept of internal control was developed by the Committee of Sponsoring Organizations (COSO), which was formed in 1985 to sponsor the National Commission on Fraudulent Financial Reporting. COSO is an independent private sector initiative that studies factors that may lead to inaccurate financial reporting and develops recommendations for open joint stock companies and their independent auditors for SEC (US Securities and Exchange Commission) and other regulators for educational institutions. COSO was created

to improve the quality of financial reporting by improving business ethics, using effective systems of internal control and corporate governance.

One of COSO's key documents is the «Internal Control: Integrated Framework» (1992) and «Organizational Risk Management: Integrated Model» (September 2004). The COSO model is recommended for implementation by the Basel Committee. Internal control, in accordance with the COSO document, is considered as a process carried out by the management of the organization, designed to provide assurance of the achievement of goals according to the following criteria: efficiency and effectiveness of activities; reliability of financial reporting, compliance with certain requirements. The internal control system is part of the risk management process, which transforms it into a more effective, risk-oriented. Considering theory of the system of internal control (IC), we want to draw attention to the opinion of Kamenska T. O. and Redko O. Y., who divide it into the following parts: financial control, including control over completeness and reliability of accounting records and financial reporting, is an important element of the IC; operational control - control over the production and other business activities of the enterprise, control of individual business processes of the enterprise; compliance-control - verification of compliance with legislation, requirements of regulatory and supervisory bodies, as well as internal documents of the enterprise, which determine the internal policy, rules, procedures, the purpose of which is to assess the quality and compliance of established systems to ensure compliance with the requirements of legislation and other legal acts and internal documents, as well as developing proposals for improving these systems [Kamenska, Redko 2015]. Similar opinion is shared by other researchers in this direction.

The disadvantage of this division is its one-sidedness, and consideration only in a horizontal way, without application of the IC parts hierarchy. Here we see the problem of development and control for IC system (its components). Often, academics are focused on the main tasks of internal audit (IA), as a part of the IC, include control over it, and here comes a dilemma, how IA being an equal subject of IC may to take control and improve it? We believe to give answer for this question we should start looking to review the structure of the IC in a vertical way. This approach was described by the experts of the Institute of Internal Auditors (IIA) in their practical guidance [IIA 2013]. IIA experts suggest model "Three Line of Defense". In their view, this is a simple and effective way to strengthen communication between risk management and control, explaining important roles and responsibilities (fig. 1) [IIA 2013].

Figure 1 – Model of IC system

Source: [IIA 2013]

In the "Three Line of Defense" model, managerial control is the first line of defense in risk management, the various risk control and supervision functions established by management are the second line of defense, and an independent guarantee is the third one. Each of these three "lines" has a special role within the framework of an extensive organization management system [IIA 2013]. Senior management and governing bodies are responsible for defining the goals of the organization, defining strategies for achieving these goals, and establishing management structures and processes for best risk management to achieve these goals. The "Three Line of Defense" model is best realized with the active support of leadership and top management of the organization [IIA 2013].

Relevance of this model is confirmed by its implementation by large international organizations and holdings (table 1). In this article, we want to describe the case of the UniCredit Group (Table 1), which we consider to be obvious for this study. First level control there is designed to ensure the correctness of transactions. Such control is carried out by specialized units, fixed in the procedures or the back office of the organization [Unicreditgroup 2018]. In our opinion, this should be supplemented with the control of the heads of units in their work area.

Table 1 – Comparative table of IC systems in international corporations

	UniCredit	Snam	Eni SpA	Italgas
Level 1	The first control level or line is intended to ensure the correctness of the transactions. The control is carried out by the profile unit, fixed in the procedures or carried out by the back office.	Definition, assessment and monitoring the risks inherent in individual group processes. At this level there are departments that have individual risks. They are responsible for detecting, measuring and managing them, as well as taking the necessary control measures.	The first level of control: defines, assesses, manages and controls the risks for which it is responsible, for which it defines and implements specific management actions. (ICIRE - Internal Control and Risk Management System)	The first level: the identification, evaluation and monitoring of the risks inherent in individual group processes. The units that are the owners of individual risks are responsible for identifying, measuring and managing them, and taking the necessary control measures.
Level 2	The second control level or risk management is the responsibility of the unit that is separated from other profile units, and they are separate structural units responsible for verifications. The compliance function ensures: proper application / compliance with the regulatory framework, its consistent interpretation at the group level; identification, assessment, warning and monitoring of general risks related to the compliance of the group or relevant legal entities.	1) Monitoring of the main risks for ensuring their effective management and processing; 2) Monitor the adequacy and functioning of the control to prevent these major risks; 3) Support of the first level in the definition and implementation of adequate management systems for major risks and related control; 4) This level implies the presence of the personnel responsible for the coordination and management of the main management systems, including the fight against corruption, antitrust laws, corporate administrative responsibility, disclosure.	The second control level: monitors the main risks to ensure the efficiency and effectiveness of their management; is responsible for monitoring the compliance and functioning of control performed for major risks. It also provides first-level support for the identification and implementation of adequate systems for managing key risks and related control elements;	The second control level: monitoring of the main risks to ensure their effective and efficient management; monitoring of adequacy and functioning of control; support for the first level in the definition and implementation of adequate management systems for key risks and related control. Activity within the second level is the personnel functions involved in the coordination and management of the main management systems.

	UniCredit	Snam	Eni SpA	Italgas
Level 2	The Group of Risk Management (GRM) monitors and manages the Group's risks by defining policies and methods, aimed at measuring and controlling these risks and optimizing the cost of risk by defining guidelines, policies on material credit risks in accordance with internal and external rules and norms.		The structure of the first and second control levels corresponds to the size, complexity, profile of the specific risk, and the regulatory environment in which each company operates.	
Level 3	The third control level is carried out by an internal audit. IA evaluates and regularly checks the completeness, functionality and adequacy of the internal control system. Internal audit is independent of the production (level 1) and the second control level.	Independent and objective verification of the effectiveness and adequacy of levels 1 and 2 and all methods of risk management in general. An internal audit performs this activity in accordance with management and guidance. The system of internal control and risk management is regularly subject to verification and updating in order to continuously ensure its suitability and protect the main business areas of risk.	Third control level: provides independent, objective assurance on the feasibility and effectiveness of the first and second control levels and, in general, of the ICIRE Eni system as a whole. The third control level is carried out by the Eni SpA Internal Audit Group, which monitors the use of a risk-based approach based on a centralized model.	Third level: Independent and objective check of efficiency and adequacy of activity of the First and Second levels and general risk management methods. This activity is performed by the function of internal audit.

Source: Consolidated by the author on the basis of [IIA 2013; Unicreditgroup 2018; Internal control and compliance, Snam 2018; Italgas 2018]

UniCredit Group's risk management (GRM) function (hereinafter referred to as the «Group») belongs to the second level of IC and is to control and manage the Group's risks [Unicreditgroup 2018]: management and optimization of the Group's asset quality and cost of risk; definition (in conjunction with the function of the CFO) and monitoring the Group's risk appetite and its capital adequacy; definitions according to regulatory requirements, Group rules, methodologies, types of risks, policies and risk management strategies; determination and application of assessment, management, measurement, monitoring and reporting of risk criteria to ensure consistency and transparency in the Group; verification of the adequacy of risk measurement systems adopted throughout the Group; quantitative assessment of the impact of changes in the economic cycle or stressful events on the financial structure of the Group; creating a risk culture in a group. Thanks to a well-established risk management process, GRM actively manages the Group's risk in the following areas [Unicreditgroup 2018]: credit risk; market risk; liquidity risk; operational and reputational risk. The compliance function is also embedded in the second level of internal control system, it is aimed at preventing and managing the risk of non-compliance with regulatory requirements and conflicts of interest in order to preserve the reputation of the Bank, trusting consumers and promoting resilience of the group (creating a corporate values / consolidation) through strategic direction (politics and thoughts) and support and monitoring (mapping of risk matching, preventive assessment) in all activities of the Group [Unicreditgroup 2018].

The purpose of Unicredit's internal audit is to help protect the organization's ability to achieve its goals effectively [Unicreditgroup 2018]: control ensures that the transactions are

appropriate and are executed in accordance with laws and regulations; estimation of work processes efficiency; assessment of the proper functioning of the overall system of internal control (linear or operational control and control of risk management). IA of UniCredit verifies compliance of the companies in the Group with the parent company's guidelines and the effectiveness of the IC systems, establishes guidelines, coordinates and oversees the internal auditing activities carried out by the IA units in the group. In this sense, the IA of the Group performs third-level control functions. IA Groups and local IA structures, including in cases where legal entities act as affiliated companies, are part of the IA's competence. [Unicreditgroup 2018].

Consequently, the IC is clearly structured and has a vertical hierarchy. The IC system consists of three levels and each of them has a function of improvement of the previous one. Based on the data presented in Table 1 and the case implemented in UniCredit, we can say that the lowest level of control is the control of unit managers, as well as the primary control during the operations of the production (or specialized) unit. An example of such control can be the units (individual employees) in banks who verify the adequacy and quality of the data package in the process of signing the loan agreement. The third level is the level of IA. Concluding from the data obtained during the study, we can say that the function of IA is directed into two main channels: control of operations, calculations, etc.; assessment / improvement of the IC system. Therefore, IA, as one of the main tasks, has the improvement and control of the subjects of the first and second levels of IC. In connection with this statement, the last question arises - "And who controls IA?". The only correct option, in our opinion, is the self-assessment of the IA and the external assessment of IA (commissioned by the Supervisory Board) (more detail is discussed in [Kiiiko 2018]).

Conclusions. Having analyzed theoretical bases and practical experience in the field of internal control, we can say that it is a complex and multilevel system. A system that consists of three main levels, on which from the lowest to the highest is carried out cross-control of all spheres and areas of the organization activity. Where the first level it is the level of control within the production departments; the second level is the control of the specialized created units of the organization, the role of which is carried out special control within the limits of the powers granted to them in the organizational structure; the third level is the level of internal audit, independent evaluation, which is directly directed to the supervisory board (top management), its role of evaluating the internal control system, and providing a qualified opinion regarding the organization's activities (assessment of operational, financial and other activities). This method of organizing the system of internal control allows to provide qualitative current functional control over the main activity, there is also working a separate special control, such as compliance, controlling, financial monitoring, security, etc., at the highest level, an assessment is made of the adequacy and quality of the previous two levels, which leads to the self-development and self-organization of the internal control system.

References

- Akwaa-Sekyi, E., & Moreno, G. J. (2017). Internal controls and credit risk relationship among banks in Europe. *Intangible Capital*, 13(1), 25-50. doi:http://dx.doi.org/10.3926/ic.911
- Compliance and the compliance function in banks* (2005). Basel Committee on Banking Supervision, Basel
- Controls and Risks, Eni*. Retrieved from: https://www.eni.com/en_IT/company/governance/the-internal-control-and-risk-management-system.page

- Duncan, J. B., Flesher, D. L., & Stocks, M. H. (1999). Internal control systems in US churches: An examination of the effects of church size and denomination on systems of internal control. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 12(2), 142-164. <https://doi.org/10.1108/09513579910270084>
- Framework for Internal Control Systems in Banking Organizations* (1998). Basel Committee on Banking Supervision, Basel, Sept.
- Framework for Internal Control Systems in Banking Organizations* (1998). Basel Committee on Banking Supervision, Basel, Sept.
- Handbook of International Auditing, Assurance, and Ethics Pronouncements* (2007). IFAC
- Hanim Fadzil, F., Haron, H., Jantan, M. (2005). Internal auditing practices and internal control system. *Managerial Auditing Journal*, 20(8), 844-866. <https://doi.org/10.1108/02686900510619683>
- IIA Position Paper: the three lines of defense in effective risk management and control* (2013). The Institute of Internal Auditors
- Internal control - Integrated Framework* (1992). COSO
- Internal control and compliance, Italgas*. Retrieved from: <https://www.italgas.it/en/governance/internal-control-and-compliance/>
- Internal control and compliance, Snam*. (2018). Retrieved from: <http://www.snam.it/en/governance-conduct/internal-control-and-compliance/>.
- Jones, M. J. (2008). Internal control, accountability and corporate governance: Medieval and modern Britain compared. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 21(7), 1052-1075. <https://doi.org/10.1108/09513570810907474>
- Kabuye, F., Nkundabanyanga, S. K., Opiso, J., & Nakabuye, Z. (2017). Internal audit organisational status, competencies, activities and fraud management in the financial services sector. *Managerial Auditing Journal*, 32(9), 924-944. <https://doi.org/10.1108/MAJ-09-2016-1452>
- Kamenska, T. O., & Redko, O. Y. (2015). Internal control and audit in management: practice. Manual, Science shock audit, national Accounting and Audit Center. Kyiv: *State Enterprise "Inform. Analyst. Agency"*, 375 s.
- Kiiko, Y. (2018). Improvement of the methodology for assessing the quality of activities of the internal audit unit in banks specializing in servicing the agrarian sector of the economy. *Agrarian economy*
- Krishnan, J. (2005). Audit Committee Quality and Internal Control: An Empirical Analysis. *The Accounting Review*, 80(2), 649-675. <https://doi.org/10.2308/accr.2005.80.2.649>
- Liubenko, A. M. (2017). *Implementation of international standards of state financial control. Conceptual approach to reforming of the national accounting system*. Monograph. Kindle Publishing, Seattle, 236 p.
- Li, L., Tian, G., & Qi, B. (2012). Auditors' unqualified opinions on internal controls and accrual quality. *Nankai Business Review International*, 3(4), 332-353. <https://doi.org/10.1108/20408741211283719>
- Liu, J.-Y. (2018). An Internal Control System that Includes Corporate Social Responsibility for Social Sustainability in the New Era. *Sustainability*, 10, 3382. <https://doi.org/10.3390/su10103382>
- Michelon, G., Bozzolan, S., Beretta, S. (2015). Board monitoring and internal control system disclosure in different regulatory environments. *Journal of Applied Accounting Research*, 16(1), 138-164. <https://doi.org/10.1108/JAAR-03-2012-0018>

- Namazi, M. (2013). Role of the agency theory in implementing management's control. *Journal of accounting and taxation*, 5(2), 38-47. <https://doi.org/10.5897/JAT11.032>
- Pathak, J. (2005). Risk management, internal controls and organizational vulnerabilities. *Managerial Auditing Journal*, 20(6), 569-577. <https://doi.org/10.1108/02686900510606065>
- Rudnytskyy, V. *The problems of accounting, analysis and financial reporting: experience of Ukraine and Poland* : monograph
- Sarens, G., & Christopher, J. (2010). The association between corporate governance guidelines and risk management and internal control practices: Evidence from a comparative study. *Managerial Auditing Journal*, 25(4), 288-308. <https://doi.org/10.1108/02686901011034144>
- The changing role of internal audit* (2012). Deloitte Touche Tohmatsu India Private Limited. Member of Deloitte Touche Tohmatsu Limited
- Unicreditgroup. *Official site*. Retrieved from www.unicreditgroup.eu/en.html

Received: 27.08.2018

Accepted: 31.08.2018

Published: 30.09.2018

Елена Лаговская

д.э.н., профессор,
Житомирский государственный технологический университет
Украина, Житомир
lagovskaya1@meta.ua

Наталья Выговская

д.э.н., профессор,
Житомирский государственный технологический университет
Украина, Житомир
vygng@ukr.net

Оксана Новак

к.э.н., доцент,
Житомирский государственный технологический университет
Украина, Житомир
novak_os@ukr.net

**ИНФОРМАЦИОННЫЙ КОММУНИКАЦИОННЫЙ ПРОЦЕСС: ПОРЯДОК
ОРГАНИЗАЦИИ**

Аннотация. Представлено инновационный подход к рассмотрению бухгалтерского учета как информационно-коммуникационной системы. Описано специфику процесса учетной коммуникации. Разработано систему правил в разрезе этапов учетного коммуникационного процесса.

Приведена характеристика информационных учетных потоков в разрезе классификационных признаков. Данные разработки выступают основой устранения энтропии, присущей данному процессу взаимодействия.

Ключевые слова: коммуникационный процесс, коммуникатор, реципиент, организационные коммуникации учетного типа

Формул: 0; рис.: 1; табл.: 2; библ.: 25

JEL Classification: M41, G30

Olena Lagovska

Doctor of Economics, Professor
Zhytomyr State Technological University,
Ukraine, Zhytomyr
lagovskaya1@meta.ua

Nataliya Vyhovska

Doctor of Economics, Professor
Zhytomyr State Technological University,
Ukraine, Zhytomyr
vygng@ukr.net

Oksana Novak

PhD (Economics), Assistant Professor,
Zhytomyr State Technological University,
Associate Professor of the Department of Finance and Credit
Ukraine, Zhytomyr
novak_os@ukr.net

INFORMATION COMMUNICATION PROCESS: ORGANIZATION PROCEDURE

Abstract. System and cybernetic approach to the development of fundamental principles of accounting has been applied as well as its peculiarities and expediency of application in this aspect have been determined in the article. The peculiarities of accounting as an information and communication system and the necessity of conducting research in this area have been determined. Innovation approach to considering accounting as an information and communication system has been presented. The procedure of accounting communication process has been described. The set of rules in the context of stages of accounting communication process have been worked out. The information accounting flows in the context of their classification features have been described. Data generated from the worked out approaches are the bases for eliminating the entropy peculiar for this interaction process.

Keywords: communication process, communicator, recipient, organization communications of the accounting type

Formulas: 0; fig.: 1; tabl.: 2; bibl.: 25

JEL Classification: M41, G30

Вступление. Приоритетной задачей топ-менеджмента является повышение эффективности управления предприятием путем внедрения инноваций и осуществления преобразований на различных иерархических уровнях управления. Реализация данной задачи влияет на создание стоимости предприятий как нового объекта управления. Не последнее значение в данном процессе отводится информационному обеспечению, осуществляемому через реализацию функций бухгалтерского учета как системы информационно-коммуникационного типа и ее значение в налаживании внутренних и внешних коммуникаций.

Подавляющее большинство ученых бухгалтерский учет определяет как информационную систему. Согласно теории систем, системы данного типа ориентированы на сбор, обработку, хранение информации, необходимой для управления предприятием и удовлетворения других субъектных информационных запросов. В свою очередь выделяют и разновидность коммуникационных систем.

Данные системы предназначены для управления процессами передачи информации между другими системами и элементами идентифицированной системы. Исходя из специфики и структуры элементов бухгалтерского учета как системы, ее следует идентифицировать как информационно-коммуникационную систему. Это связано с тем, что данная система не только генерирует и хранит информацию как продукт этой системы, но и обеспечивает налаживание процесса обмена (коммуникации) между подсистемами управления различного иерархического уровня (при условии

межсистемной коммуникации) и с институтами внешней среды (при внешней коммуникации) продуктом данного вида.

Анализ исследования и постановка задачи. Теоретическим и методологическим проблемам организационных коммуникаций посвящены ряд труды ведущих ученых. Учет как информационную систему рассматривают Б. Нидлс [Needles, 2011], Н. Джамалудин [Jamaludin, 2009], К. Коорнхоф [Koornhof, 1998], Н. Меджореде [Mejorada, 2006], как систему информационно-коммуникационного типа Дж. Хеинтз, Р. Перри [Heitz, Parry, 2010]; в качестве коммуникационной системы С. Веил, Ф. Нои [Weil, Noi, 2004]. Однако место бухгалтерского учета как системы информационно-коммуникационного типа рассматривается фрагментарно [Andrews, Koester 1979; Andrews, Sigband 1984; Broome 2009; Cooren, Kuhn, Cornelissen, Clark 2011; Gray 2010; Jones 2011; Holtzhausen, Zerfass 2013; Maubane van Rheede van Oudtshoorn 2011; Merkl-Davies, Brennan 2017; Neuman 2008; Nicotera 2009; van Ruler 2018; Siriwardane, Durden 2014; Stowers, White 1999]. Это приводит к тому, что эффективность целого ряда функций бухгалтерского учета зависит от реализации коммуникационной функции, ориентированной на формирование входа данных в информационное пространство учетной системы и определяющей направление движения учетной информации в системе управления предприятием (внутренние коммуникационные связи) и с институтами внешней среды (внешние коммуникационные связи). В связи с этим предложенное исследование направлено на разработку порядка организации информационного коммуникационного процесса учетного типа.

Результаты исследования. Система бухгалтерского учета обеспечивает сознательный коммуникационный процесс на межсубъектном та общественном уровнях, путем формирования системы учетных уведомлений и предоставления их в соответствующих отчетных формах внутренним и внешним касательно хозяйствующего субъекта контрагентов. При этом информатизация учетной системой экономических агентов в контексте обеспечения их социальных запросов соответствует структуре коммуникационного процесса в части: наличия коммуникатора (источника учетной информации социального содержания), кодирования учетных данных, коммуникатора-реципиента и обратной связи при условии выбора подходящей модели коммуникационного взаимодействия.

При этом считаем, что для учетной коммуникации социальной направленности независимо от модели коммуникационного процесса характерно наличие прямого (прямая реакция экономического агента на содержание полученного учетной сообщения) или опосредованного (формирование и / или повышение имиджа предприятия, в конечном сказывается на уровне его стоимости через прямую зависимость первого показателя с уровнем социального, экономического и культурного капиталов бизнес-единицы) обратной связи.

Учитывая, что по данным экспертных исследований руководители теряют более 75-95% времени на коммуникации [Мильнер 2006], а специалисты области менеджмента считают, что 63% английских, 73% американских, 85% японских руководителей выделяют коммуникацию как главное условие на пути достижения эффективности деятельности их предприятий [Каймакова 2008], а также то, что «... на крупных предприятиях именно при передаче, в частности, при переходе от одного уровня к другому, теряются до 30% информации, а в целом при движении информации сверху вниз – до 80%, а снизу вверх – до 90%» [Дорофеев 2001] и исходя из того, что бухгалтерский учет является основной

информационно-коммуникационной подсистемой управления, исследования направим на: 1) осуществление анализа состояния системы бухгалтерского учета и идентификации факторов влияния на качество организационной коммуникации учетного типа, для описания проблемы; 2) формирование концепции эффективной организационной коммуникации учетного типа как основы итерации (перехода на новый уровень научного знания в части последовательности процедур достижения надлежащего уровня организационной коммуникации учетного типа как основы максимизации стоимости организации через повышение эффективности системы менеджмента).

Эффективная организация бухгалтерского учета в части налаживания коммуникационного процесса на базе концепции стоимостно-ориентированного управления должна обеспечить возможность:

1) повышение эффективности работы управленческого персонала за счет повышения качества процесса информационного удовлетворения их потребностей, учитывая, что в условиях построения процесса управления на базе данной концепции менеджерам, кроме традиционной (в подавляющем большинстве формализованной информации), необходима неформализованная информация (данные о стоимости предприятия, факторы влияния на процесс ее генерирования и др.);

2) концентрации управленческих функций в центрах формирования стоимости, являющихся одновременно центрами принятия решений и, таким образом, обеспечения координации усилий управленческого персонала всех уровней на достижение стратегической цели деятельности организации – максимизации стоимости, путем построения коммуникационного процесса обмена информацией на различных иерархических уровнях управления как основы эффективной реализации функций, возложенных на управленческий персонал;

3) осуществление оптимального делегирования полномочий и ответственности как в отношении руководителей структурных подразделений, функциональных отделов, так и среди учетных работников, что обеспечит избежание утечки информации как стратегического ресурса предприятия и координацию работы учетного персонала в рамках снижения уровня асимметрии учетной информации;

4) повышение инвестиционной привлекательности предприятия путем реализации концепции бухгалтерского учета в условиях стоимостно-ориентированного подхода управления в части обеспечения возможности представления информации с точки зрения потенциального инвестора;

5) формирование положительной деловой репутации предприятия, вследствие обеспечения возможности учесть интересы всех групп заинтересованных лиц руководством в процессе принятия решений, а также представление информации о результатах деятельности предприятия, исходя из величины прироста его стоимости всем группам внешних заинтересованных лиц как основы обеспечения устойчивого развития данной бизнес-единицы.

Феденя А. К. к основным препятствиям в организационных коммуникациях относит: искривление сообщений, информационную перегрузку (возникает в результате избыточности информации в сообщении, т.е. ее поступает больше, чем необходимо для принятия управленческих решений); неудовлетворительную структуру организации (многочисленные уровни управления создают предпосылки информационных искажений, поскольку каждый следующий уровень менеджмента

может корректировать и отфильтровывать сообщения) [Феденя 2006]. Павленко А. Ф., Войчак А. В и Примак Т. О. к помехам в организационных коммуникациях, кроме вышеуказанных, относят некомпетентность работников и непонимание, разногласия и конфликты между отделами и конкретными работниками [Павленко 2005].

Если говорить об организационных коммуникации учетного типа (учетные коммуникации), то, по нашему мнению, они объединяют как техническое, так и социальное значение понятия коммуникации и являются процессом обмена учетной информацией между элементами системы управления различного иерархического уровня, основываясь на многообразии связей между данными элементами, для повышения слаженности в их функционировании и взаимодействии (внутренние коммуникации) и между системами внешней среды (внешние коммуникации). Уровень отладки учетных коммуникаций прямо пропорционально влияет на эффективность системы управления предприятием и его стоимость в целом.

Говоря об учетных коммуникациях, то основными препятствиями их эффективности следует считать: несоблюдение (нарушение) качественных свойств информации, в т.ч. ее искажение и асимметричность, выбор неэффективного типа организации коммуникационных сетей между учетной системой и другими подсистемами управления, отсутствие системных информационных связей учетной системы с другими подсистемами управления различного иерархического уровня и другими структурными элементами системы менеджмента; информационная перегрузка в разрезе сотрудников, центров ответственности; отсутствие четкости информационного сообщения, сгенерированного учетной системой в разрезе наполнения, объема и исходя из необходимости соблюдения уровня конфиденциальности при его передаче между элементами системы управления.

Коммуникационные процессы учетной системы могут иметь внутрисистемный и межсистемных характер. Коммуникационный процесс учетной системы внутрисистемного характера предполагает процесс обмена информацией между элементами учетной системы с целью обеспечения информационных запросов внутренних и внешних относительно системы пользователей полной и релевантной информацией. Коммуникационный процесс учетной системы межсистемного характера является процессом обеспечения передачи информации с налаживанием соответствующего обратной связи между элементами других систем управления низшего иерархического уровня и с институтами внешней среды, выступающими соответствующими системами запроса относительно хозяйствующего субъекта (внешние коммуникации).

Структурируем процесс учетной коммуникации (рис. 1). В процессе учетной коммуникации необходимо учитывать специфику генерирования информации во временном аспекте в подсистемах управления различного иерархического уровня. Генерирование информации может иметь как параллельный, так и цепной характер.

Цепной процесс характеризуется поступательными шагами в формировании учетного информационного сообщения (например, определение плановых уровней показателей в системе планирования с последующим отражением в системе бухгалтерского учета, и предоставляющего эту информацию в форме сообщения в других подсистем управления).

Рисунок 1 – Этапы и элементы учетных коммуникаций

Источник: авторская разработка

Параллельный процесс формирования учетного информационного сообщения предусматривает параллельное выполнение действий по факту хозяйственной жизни

отражающейся в системе бухгалтерского учета, приводит к появлению отклонений фактического уровня показателей от их планового значения, контролируется системой контроля предприятия и предусматривает параллельное осуществление действий по формированию информационного сообщения). Каждый этап процесса учетной коммуникации должен подчиняться определенным требованиям (табл. 1).

Таблица 1 – Правила процесса учетной коммуникации в разрезе этапов осуществления

№ п/п	Этап процесса учетной коммуникации	Требования
1	Источник	Персонификация генерирования информации. Обслуживание информационного запроса в зависимости от должностных обязанностей
2	Кодирование и декодирование	Соблюдение экономической безопасности в разрезе ее информационной составляющей. Ранжирование содержательного наполнения учетного сообщения в зависимости от субъекта запроса, его иерархичности в рамках системы управления и места относительно нее
3	Канал	Ограничение загруженности канала обмена. Формализация учетных коммуникационных связей. Формирование графиков передачи (в т.ч. графиков документооборота) учетного сообщения в различные подсистемы управления (при межсистемных коммуникации) и институты внешней среды (при внешней коммуникации) как основы достижения согласованности в данном процессе. Выбор оптимального канала передачи учетного сообщения. Анализ состояния коммуникационной сети как основы выбора канала передачи информации, оптимальность при этом определяется по критериям загруженности данного канала, скорости передачи учетного сообщения и экономичности процесса передачи-принятия
4	Передача сигнала	Оптимизация потока учетной информации Соблюдение данного требования достигается: 1) за счет унификации учетной информации как основы для оптимизации выходных потоков из системы, 2) фильтрацией данных по признаку идентичности, повторяемости, поступающих в систему бухгалтерского учета по различным каналам как основы формирования учетного сообщения, содержащего релевантную информацию, на запрос соответствующего субъекта. Приоритетность формирования учетного сообщения. Генерирование учетного сообщения в зависимости от его важности, срочности и соблюдения очередности передачи по выбранному каналу с учетом приоритетности учетного сообщения в конкретной ситуации
5	Формирование приема учетного сообщения	Оптимизация и структурирование действий типа «прием-передача-прием» Ограничение количества повторного приема учетного сообщения на пути его передачи реципиенту как основы устранения дополнительного искажения информации, ее утечки и ускорения получения запроса соответствующим субъектом
6	Обратная связь	Обеспечение обратной связи в контексте восприятия учетного сообщения Обеспечение и интерпретация данных обратной связи как предпосылка точности восприятия учетного сообщения и как основа для повышения точности организационных коммуникаций учетного типа в будущем

7	Устранение шумов и коммуникационных барьеров качества информационного сигнала	Принятие во внимание коммуникационных барьеров Формирование и адаптация учетного сообщения к имеющимся коммуникационным барьерам и исходя из трактовки его содержания как шума для субъекта запроса
---	---	--

Источник: авторская разработка

Соблюдение приведенных требований (которые в данной интерпретации являются правилами) к процессу учетной коммуникации в разрезе этапов данного процесса обеспечит повышение качества данного процесса, заключающегося в т.ч. и в обработке учетного сообщения реципиентом. В целом процесс организации учетной коммуникации должен быть ориентирован на обеспечение надлежащего уровня качества информационного потока как совокупности учетных сообщений, обеспечивающих реализацию функций управления и влияющих на степень эффективности данного процесса. При этом необходимо учитывать влияние модели объекта управления на ценность учетной информации и влияние данного качественного показателя на качество информационного потока. Последний параметр предопределяет эффективность функционирования подсистем управления как компонентов, обеспечивающих процесс принятия и реализации управленческого решения. Также внимание следует обращать на специфические характеристики информационных учетных потоков, являющихся движением информации, генерируемой системой бухгалтерского учета, от отправителя к получателю (табл. 2).

В целом информационные учетные потоки должны соответствовать следующим качественным требованиям: соответствия (информационные учетные потоки должны раскрывать реальное положение объекта управления); оперативности (своевременное генерирование информации о состоянии объекта); рациональности (структура информационного учетного потока должна коррелировать с ценностью информации); направленности (поток сообщений осуществляется согласно принципам соблюдения экономической безопасности хозяйствующего субъекта).

Таблица 2 – Характеристика информационных учетных потоков: классификационный разрез

№ п/п	Вид информационного учетного потока	Характеристика
Относительно состояния объекта управления		
1.1	Опережающие	информационный учетный поток раскрывает прогнозное состояние объекта учетного отображения в результате принятия управленческих решений и / или вследствие документального оформления хозяйственных операций, которые должны произойти в будущем (оформление заявки на приобретение готовой продукции и т.д., согласно сложившейся системы операционных и финансовых бюджетов)
1.2	Синхронные	параллельность информационного учетного потока состояния объекта (например, материальным потокам предприятия, денежным потокам и т.д.)
1.3	Последующие	отмечается разрывом во времени, т.е. раскрывает фактическое состояние объекта с опозданием

Относительно учетной системы		
2.1	Внутрисистемные: - входящие; - исходящие	информационные учетные потоки в рамках системы бухгалтерского учета
2.2	Межсистемные: - входящие; - исходящие	информационные учетные потоки между подсистемами управления
2.3	Внешние: - входящие; - исходящие	информационные потоки с внешними системами (институтами) относительно хозяйствующего субъекта
По иерархическому уровню		
3.1	Одноуровневые	формируются и используются на одном иерархическом уровне управления
3.2	Многоуровневые	формируются на одном иерархическом уровне управления с последующим выходом на различные иерархические уровни
Зависимо от носителя информации		
4.1	Документальные	информационный поток, который характеризуется передачей информации в виде первичных документов на бумажных носителях
4.2	Электронные	информационный поток, характеризующийся передачей информации в виде электронных документов
4.3	Устные	информационный поток, характеризующийся передачей информации в устной форме
По частоте		
5.1	Дискретные	информационный поток, характеризующийся одноразовым движением однотипной информации в рамках определенного временного периода (например, годовая финансовая отчетность в пределах года)
5.2	Регулярные	Информационный поток, характеризующийся многократным движением однотипной информации в рамках определенного временного периода (например, квартальная финансовая отчетность в пределах года)
По уровню нормативного регулирования		
6.1	Регламентированные	информационный поток, обязательность которого определена законодательными нормами
6.2	Нерегламентированные	информационный поток, обязательность которого не определена нормами действующего законодательства, а регламентируется распоряжением управленческого персонала

Источник: авторская разработка

Выводы. Учитывая вышеизложенную информацию можно констатировать, что игнорирование коммуникационных свойств бухгалтерского учета и не разработанность научно обоснованных принципов реализации коммуникационного механизма приводит к искажению учетной информации в процессе ее передачи, не полном получении релевантной учетной информации, в первую очередь, внешними пользователями. Это, в свою очередь, приводит к неадекватной оценки стоимости предприятия и, как результат, может проявляться в снижении его инвестиционной привлекательности, особенно при условии его функционирования в условиях глобального финансового рынка.

Представленные концептуальные основы процесса учетной коммуникации, выступающие основой устранения энтропии, присущей данному процессу взаимодействия в разрезе: структуризации процесса коммуникационного взаимодействия между коммуникатором и реципиентом, исходя из его дуалистической природы; описанной системы правил в разрезе этапов учетной коммуникации; классификации информационных учетных потоков.

Литература

- Дорофеев, В. Д., Шмелева, А. Н. & Шестопап, Н. Ю. (2008). *Менеджмент: учеб. пособие* – М.: ИНФА – М, 440 с.
- Каймакова, М. В. (2008). *Коммуникации в организации: текст лекций* // Ульяновск: УлГТУ, 73 с.
- Мильтнер, Б. З. (2006). *Теория организации. Учебник.* – 5-е изд., перераб. и доп. – М.: ИНФРА-М, 720 с.
- Павленко, А. Ф., Войчак, А. В. & Примак, Т. О. (2005). *Маркетингові комунікації: сучасна теорія і практика: монографія* – К.: КНЕУ, 408 с.
- Феденя, А. К. (2006). *Менеджмент. Электронный учебно-методический комплекс.* Минск, 180 с.
- Andrews, J. D., & Koester, R. J. (1979). Communication Difficulties as Perceived By the Accounting Profession and Professors of Accounting. *The Journal of Business Communication* (1973), 16(2), 33–42. <https://doi.org/10.1177/002194367901600204>
- Andrews, J. D., & Sigband, N. B. (1984). How Effectively Does the "New" Accountant Communicate? Perceptions by Practitioners and Academics. *The Journal of Business Communication* (1973), 21(2), 15–24. <https://doi.org/10.1177/002194368402100202>
- Broome, B. (2009). Dialogue theories. In S. W. Littlejohn & K. A. Foss (Eds.), *Encyclopedia of communication theory* (Vol. 1, pp. 302–306). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, Inc. <http://dx.doi.org/10.4135/9781412959384.n111>
- Cooren, F., Kuhn, T., Cornelissen, J. P., & Clark, T. (2011). Communication, Organizing and Organization: An Overview and Introduction to the Special Issue. *Organization Studies*, 32(9), 1149–1170. <https://doi.org/10.1177/0170840611410836>
- Gray, F.E. (2010). Specific Oral Communication Skills Desired in New Accountancy Graduates. *Business Communication Quarterly*, 73(1), 40–67. <https://doi.org/10.1177/1080569909356350>
- Heintz, J., & Parry, R. (2010). *College Accounting.* USA, 416 p.
- Holtzhausen, D., & Zerfass, A. (2013). Strategic Communication – Pillars and Perspectives of an Alternative Paradigm. In: Zerfaß A., Rademacher L., Wehmeier S. (eds) *Organisationskommunikation und Public Relations.* Springer VS, Wiesbaden
- Jamaludin, N., Lode, N., Ahmad, J, Abidin, A., Ali, A., & Aziz, N. (2009). *Fundamentals of Accounting and Finance* – Meteor Doc. Sdn. Bhd., 214 p.
- Jones, C. G. (2011). Written and Computer-Mediated Accounting Communication Skills: An Employer Perspective. *Business Communication Quarterly*, 74(3), 247–271. <https://doi.org/10.1177/1080569911413808>
- Koornhof, C. (1998). *Accounting Information on Flexibility: Doctoral Thesis – University of Pretoria.* Retrieved from <https://repository.up.ac.za/bitstream/handle/2263/28951/Complete.pdf?sequence=12&isAllowed=y>

- Maubane, P., & van Rheede van Oudtshoorn, GP. (2011). *An exploratory survey of professional accountants' perceptions of interpersonal communication in organisations*. John Wiley & Sons, Ltd. <https://doi.org/10.1002/pa.426>
- Mejorada, N. (2006). *Management Advisory Services*, Part II - Goodwill Trading Co., Inc., 359 c.
- Merkel-Davies, D. M., & Brennan, N. M. (2017). A theoretical framework of external accounting communication: Research perspectives, traditions, and theories. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 30(2), 433-469. <https://doi.org/10.1108/AAAJ-04-2015-2039>
- Needles, B., Powers, M., & Crosson, S. (2011). *Principles of Accounting* - 11-th edition. - Nelson Education Ltd., 1297 p.
- Neuman, W. R. (2008). *Interaction*. John Wiley & Sons, Ltd. <https://doi.org/10.1002/9781405186407.wbieci040>
- Nicotera, A. (2009). Constitutive view of communication. In S. W. Littlejohn & K. A. Foss (Eds.), *Encyclopedia of communication theory* (Vol. 1, pp. 176-179). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, Inc. <http://dx.doi.org/10.4135/9781412959384.n69>
- Siriwardane, H. P., & Durden, C. H. (2014). The Communication Skills of Accountants: What we Know and the Gaps in our Knowledge. *Accounting Education*, 23(2), 119-134. <https://doi.org/10.1080/09639284.2013.847329>
- Stowers, R. H., & White, G. T. (1999). Connecting Accounting and Communication: A Survey of Public Accounting Firms. *Business Communication Quarterly*, 62(2), 23-40. <https://doi.org/10.1177/108056999906200204>
- van Ruler, B. (2018). Communication Theory: An Underrated Pillar on Which Strategic Communication Rests. *International Journal of Strategic Communication*, 12(4), 367-381. <https://doi.org/10.1080/1553118X.2018.1452240>
- Weil, S. H., & Noi, F. A. (2004). *Introductory Accounting Skills for Financial and Management Accounting Students* - Juta Education Ltd., 185 p.

References

- Andrews, J. D., & Koester, R. J. (1979). Communication Difficulties as Perceived By the Accounting Profession and Professors of Accounting. *The Journal of Business Communication* (1973), 16(2), 33-42. <https://doi.org/10.1177/002194367901600204>
- Andrews, J. D., & Sigband, N. B. (1984). How Effectively Does the "New" Accountant Communicate? Perceptions by Practitioners and Academics. *The Journal of Business Communication* (1973), 21(2), 15-24. <https://doi.org/10.1177/002194368402100202>
- Broome, B. (2009). Dialogue theories. In S. W. Littlejohn & K. A. Foss (Eds.), *Encyclopedia of communication theory* (Vol. 1, pp. 302-306). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, Inc. <http://dx.doi.org/10.4135/9781412959384.n111>
- Cooren, F., Kuhn, T., Cornelissen, J. P., & Clark, T. (2011). Communication, Organizing and Organization: An Overview and Introduction to the Special Issue. *Organization Studies*, 32(9), 1149-1170. <https://doi.org/10.1177/0170840611410836>
- Dorofeev, V. D., Shmeleva, A. N., & Shestopal, N. Yu. (2008). *Management: textbook* - M.: INFA - M, 440 p.
- Fedenja, A. K. (2006). *Management. Electronic teaching-methodical complex*. Minsk, 180 p
- Gray, F.E. (2010). Specific Oral Communication Skills Desired in New Accountancy Graduates. *Business Communication Quarterly*, 73(1), 40-67. <https://doi.org/10.1177/1080569909356350>
- Heintz, J., & Parry, R. (2010). *College Accounting*. USA, 416 p.

- Holtzhausen, D., & Zerfass, A. (2013). Strategic Communication – Pillars and Perspectives of an Alternative Paradigm. In: Zerfaß A., Rademacher L., Wehmeier S. (eds) *Organisationskommunikation und Public Relations*. Springer VS, Wiesbaden
- Jamaludin, N., Lode, N., Ahmad, J, Abidin, A., Ali, A., & Aziz, N. (2009). *Fundamentals of Accounting and Finance* – Meteor Doc. Sdn. Bhd., 214 p.
- Jones, C. G. (2011). Written and Computer-Mediated Accounting Communication Skills: An Employer Perspective. *Business Communication Quarterly*, 74(3), 247-271. <https://doi.org/10.1177/1080569911413808>
- Kajmakova, M. V. (2008). *Communications in an organization* / Ul'janovsk: USTU, 73 p.
- Koornhof, C. (1998). *Accounting Information on Flexibility: Doctoral Thesis - University of Pretoria*. Retrieved from <https://repository.up.ac.za/bitstream/handle/2263/28951/Complete.pdf?sequence=12&isAllowed=y>
- Maubane, P., & van Rheede van Oudtshoorn, GP. (2011). *An exploratory survey of professional accountants' perceptions of interpersonal communication in organisations*. John Wiley & Sons, Ltd. <https://doi.org/10.1002/pa.426>
- Merkel-Davies, D. M., & Brennan, N. M. (2017). A theoretical framework of external accounting communication: Research perspectives, traditions, and theories. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 30(2), 433-469. <https://doi.org/10.1108/AAAJ-04-2015-2039>
- Mejorada, N. (2006). *Management Advisory Services, Part II - Goodwill Trading Co., Inc.*, 359 c.
- Milner, B. Z. (2006). *Organization theory: textbook. - 5-th edition, revised and supplemented - M.: INFRA-M*, 720 p.
- Needles, B., Powers, M., & Crosson, S. (2011). *Principles of Accounting - 11-th edition.* - Nelson Education Ltd., 1297 p.
- Neuman, W. R. (2008). *Interaction*. John Wiley & Sons, Ltd. <https://doi.org/10.1002/9781405186407.wbieci040>
- Nicotera, A. (2009). Constitutive view of communication. In S. W. Littlejohn & K. A. Foss (Eds.), *Encyclopedia of communication theory* (Vol. 1, pp. 176-179). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, Inc. <http://dx.doi.org/10.4135/9781412959384.n69>
- Pavlenko, A. F., Vojchak, A. V., & Prymak, T. O. (2005). *Marketing communications: theory and practice: monograph - K.: KNEU*, 408 p.
- Siriwardane, H. P., & Durden, C. H. (2014). The Communication Skills of Accountants: What we Know and the Gaps in our Knowledge. *Accounting Education*, 23(2), 119-134. <https://doi.org/10.1080/09639284.2013.847329>
- Stowers, R. H., & White, G. T. (1999). Connecting Accounting and Communication: A Survey of Public Accounting Firms. *Business Communication Quarterly*, 62(2), 23-40. <https://doi.org/10.1177/108056999906200204>
- van Ruler, B. (2018). Communication Theory: An Underrated Pillar on Which Strategic Communication Rests. *International Journal of Strategic Communication*, 12(4), 367-381. <https://doi.org/10.1080/1553118X.2018.1452240>
- Weil, S. H., & Noi, F. A. (2004). *Introductory Accounting Skills for Financial and Management Accounting Students* - Juta Education Ltd., 185 p.

Received: 14.08.2018

Accepted: 17.08.2018

Published: 30.09.2018

Олександр Петрук

д.е.н., професор,
Житомирський державний технологічний університет,
професор кафедри фінансів і кредиту
Україна, Житомир
petruk6@gmail.com

Сергій Легенчук

д.е.н., професор,
Житомирський державний технологічний університет,
завідувач кафедри обліку і аудиту
Україна, Житомир
legenchyk2014@gmail.com

Тетяна Остапчук

к.е.н., доцент,
Житомирський державний технологічний університет,
докторант кафедри обліку і аудиту
Україна, Житомир
ostapchuk-a@ukr.net

Оксана Новак

к.е.н., доцент,
Житомирський державний технологічний університет,
доцент кафедри фінансів і кредиту
Україна, Житомир
novak_os@ukr.net

ПИТАННЯ ВИЗНАННЯ ТА АМОРТИЗАЦІЇ ОБ'ЄКТІВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН

Анотація. Досліджено та узагальнено критерії визнання для всіх активів підприємства на основі вивчення нормативно-методичних документів, які відповідають як сучасній практиці обліку в Україні, так і методологічним засадам міжнародних та національних облікових стандартів. Авторами обґрунтовано їх застосування для об'єктів бухгалтерського обліку в сфері земельного користування. Доведено доцільність використання певних методичних підходів до нарахування та використання амортизаційних відрахувань для таких об'єктів обліку як капітальні витрати на поліпшення земель та права користування земельними ділянками.

Ключові слова: земельні активи, право власності на земельні активи, капітальні витрати на поліпшення земель, амортизація, міжнародні стандарти фінансової звітності, положення (стандарти) бухгалтерського обліку.

Формул: 0; рис.: 0; табл.: 1; бібл.: 29

JEL Classification: M40, M41, Q15

Alexander Petruk

Doctor of Economics, Professor,
Zhytomyr State Technological University,
Professor of the Department of Finance and Credit
Ukraine, Zhytomyr
petruk6@gmail.com

Sergey Legenchuk

Doctor of Economics, Professor,
Zhytomyr State Technological University,
Head of the Department of Accounting and Audit
Ukraine, Zhytomyr
legenchyk2014@gmail.com

Tetyana Ostapchuk

PhD (Economics), Assistant Professor,
Zhytomyr State Technological University,
Doctoral student of the Department of Accounting and Audit
Ukraine, Zhytomyr
ostapchuk-a@ukr.net

Oksana Novak

PhD (Economics), Assistant Professor,
Zhytomyr State Technological University,
Associate Professor of the Department of Finance and Credit
Ukraine, Zhytomyr
novak_os@ukr.net

QUESTIONS OF RECOGNITION AND DEPRECIATION OF OBJECTS OF ACCOUNTING IN THE FIELD OF LAND RELATIONS

Abstract. Recognition of criteria for all assets of an enterprise based on the study of normative and methodological documents were investigated and summarized in this article. The approaches to the criteria for recognition and depreciation of such objects of long-term assets as capital expenditures on land improvement and land use rights are explored. The depreciation charge for capital expenditures on land improvement should be carried out using the straight-line method, the method of reducing the residual value or cumulative, since the tax law does not use the method of accelerated reduction of residual value, and it is inappropriate to apply the production method of depreciation. Using the method of reducing the residual value or cumulative, will allow in the shortest possible time to accumulate depreciation deductions, keeping them from inflation depreciation. The straight-line method should be applied for the right to use a land plot because it is possible for use for the objects that were recognized as intangible assets. In accounting for monitoring the formation and use of depreciation deductions for reproduction of the above-mentioned objects of long-term assets, it is recommended for the calculation of the amounts to collect the required settlement information on accounts using the MS Excel table processor. The practical application of this table processor will simplify the calculation and promptness

of providing information to investors, shareholders and others, and it will enable them to strategically approach the formation of depreciation policy of the enterprise.

Key words: land assets, ownership of land assets, capital expenditures on improvement of land, depreciation, international standards of financial reporting, accounting regulations (standards).

Formulas: 0; fig.: 0; tabl.: 1; bibl.: 29

JEL Classification: M40, M41, Q15

Вступ. Невелика кількість наукових праць присвячена виявленню та усуненню розбіжностей в термінології нормативно-методологічних актів з бухгалтерського обліку в порівнянні з діючими нормативно-правовими актами (Кодексами, в т.ч. і Земельним, законами) цивільного та господарського законодавства, це призводить до того, що різні назви-терміни одних і тих же явищ, різні тлумачення однакових термінів і понять перешкоджають правильному їх визнанню в бухгалтерському обліку та застосуванню облікових методик при здійсненні операцій з ними. А облікове визнання земельних ресурсів можливе через уточнення об'єктів бухгалтерського спостереження, ідентифікація яких можлива тільки при уточненні їх критеріїв визнання в складі активів підприємства. Слід зазначити, що визначення таких понять як земельні ресурси, земельні ділянки, права на їх використання відсутні як в міжнародних, так і в національних облікових стандартах. Взагалі в обліковій літературі відсутнє чітке та обґрунтоване представлення критеріїв визнання об'єктів обліку, що виникають при здійсненні операцій з земельними активами та правами на них. Крім того, не зважаючи на те, що згідно з нормативно-методологічними документами амортизація на земельні ділянки в обліку підприємств не нараховується, існують інші об'єкти бухгалтерського спостереження в сфері земельних відносин, на які відповідно до діючого облікового законодавства необхідно здійснювати нарахування амортизаційних відрахувань, такі як капітальні витрати на поліпшення земель та права користування земельними ділянками.

Відповідно, відсутність цілісного підходу до визнання та амортизації об'єктів бухгалтерського обліку сфери земельних відносин, а також недостатні дослідження та нерозробленість методичних підходів до цих питань, обумовили високу актуальність та практичну значимість досліджень за цією проблематикою.

Аналіз досліджень і постановка задачі. Питанням визнання та амортизації довгострокових активів підприємств в бухгалтерському обліку присвячені праці таких українських вчених, як М. І. Бондаря, Н. Г. Виговської, С. Ф. Голова, А. П. Грінько, А. Ф. Гуменюк, М. Я. Дем'яненка, С. М. Євтушенка, В. М. Жука, І. В. Замули, Т.Г. Камінської, В. О. Касянової, Н. В. Каткової, Г. Г. Кірейцева, С. О. Левицької, М. Ю. Манухіної, В. М. Метелиці, С. М. Остапчука, Я. В. Ошмаріна, О. Г. Радевої, П. Т. Саблука, Н. І. Самбурської, В. В. Сопка, Л. К. Сука, Н. М. Ткаченко, С. В. Хоми, І. Й. Яремка та інших вчених, а також зарубіжних дослідників: А. Броувер, М. Хукендорг, Е. Нардінг [Brouwer, Hoogendoorn, Naarding 2015], Д. Еггінтон [Egginton 1990], Н. Ел-Таві, М. Абдел-кадер [El-Tawy, Abdel-Kader 2013], К. Фосс, Н. Фосс [Foss, Foss 2001], Л. Джоя [Joia 2000], С. Каллапур, С. Кван [Kallapur, Kwan 2004], Д. Робінсон, П. Панагос, П. Борреллі [Robinson, Panagos, Borrelli 2017], Дж. Віелхауер, Е. Віерсма [Wielhouwer, Wiersma 2017], Х. Вілтінг, К. Врінгер [Wilting, Vringer 2009], С. Г. Вегери [Вегера 2011], Т.Н. Малькової [Малькова 2001], М. Р. Метьюса, М. Х. Б. Перера [Метьюс, Перера 1999], В. Ф. Палія, Я. В. Соколова,

В. Я. Соколова, Е. С. Хендріксена, М. Ф. Ван Бреда [Хендриксен, Ван Бред 2000] та інших. Віддаючи належне внеску названих вчених, слід відмітити, що не зважаючи на існування різноманітних теоретичних та практичних досліджень в цьому напрямі, питання визнання та амортизації об'єктів бухгалтерського спостереження в сфері земельних відносин, які також відносяться до довгострокових активів підприємств, остаточно не розкриті.

Метою дослідження є формування сучасних методичних підходів до визнання та амортизації об'єктів бухгалтерського обліку, які виникають в системі земельних відносин.

Результати дослідження. Перед нарахуванням амортизаційних відрахувань за певними об'єктами довгострокових активів першочергово слід визнати ці об'єкти в складі активів підприємства. Якщо досліджувати погляди західних вчених на розкриття змісту та критеріїв визнання активів господарюючих суб'єктів, то їх узагальнення проводять М.Р. Метьюс та М.Х.Б. Перера [Мэтьюс, Перера 1999], визначаючи, що актив слід розглядати, як: 1) джерело майбутніх доходів; 2) будь-який майбутній дохід; 3) сукупність дохідного потенціалу; 4) будь-який економічний ресурс, що спроможний приносити дохід господарюючому суб'єкту; 5) ймовірні майбутні економічні вигоди; 6) ймовірні майбутні економічні вигоди, які можуть бути вимірні; 7) майбутні економічні вигоди. Тобто основною характеристикою об'єктів, що підпадають під визнання активів є майбутній дохід або майбутні економічні вигоди.

Хендриксен Е.С. та Ван Бреда М.Ф. [Хендриксен, Ван Бреда 2000] стверджують, що існує три невід'ємні суттєві характеристики будь-якого активу, які відповідають положенням прописаним Радою з розробки стандартів фінансового обліку (Financial Accounting Standards Board – FASB): 1) він втілює ймовірну майбутню вигоду, яка забезпечується (або в комбінації з іншими активами) здатністю прямо або непрямо створювати майбутній приріст грошових коштів; 2) завдяки йому господарюючий суб'єкт може отримати вигоду або управляти нею іншими способами; 3) господарські операції або інші події, що забезпечують збільшення прав на вигоду або контроль над нею, вже мали місце [SFAC 6 1985]. Тобто за позицією Хендріксена Е.С. та Ван Бреда М.Ф. щодо критеріїв визнання об'єктів в складі активів крім характеристики, що стосується отримання майбутніх доходів та економічних вигод, з'являється ще критерій можливості здійснення контролю за отриманням економічних вигод. В таблиці 1 проводиться узагальнення критеріїв визнання активів, що прописані в нормативно-методологічних документах, які діють в Україні, а також в США.

Аналіз нормативно-методологічних документів з бухгалтерського обліку дозволяє виділити чотири критеріальні характеристики щодо визнання об'єктів в складі активів господарюючих суб'єктів, тобто можливості їх капіталізації: 1) потенційне джерело доходу та ймовірних майбутніх економічних вигод; 2) можливість здійснення контролю над об'єктом; 3) можливість визначення вартості об'єкту; 4) можливість визнання самостійним об'єктом в обліку. В обліковій науці існує два підходи до визнання елементів фінансової звітності, в тому числі й активів, як їх складових. В основу першого підходу покладена концепція контролю, другого – концепція власності. К.В. Романчук на підставі дослідження позицій таких авторів як А.В. Бугайова, С.Ф. Голова, В.В. Ковальова, Ю.Ю. Медведєва, О.М. Петрука, М.Л. П'ятова та Я.В. Соколова приходять до загального висновку, що в системі бухгалтерського обліку України дореформенної доби та національній обліковій практиці Російської Федерації відображається власність підприємства, а точніше, майно, що належить суб'єкту господарювання на праві власності. Від описаного вище значно відрізняється сучасна національна облікова практика в Україні [Романчук 2012].

Таблиця 1 - Узагальнені критерії визнання активів на підставі дослідження нормативно-методологічних документів

№ з/п	Критерії визнання	Джерело
1	2	3
Потенційне джерело доходу та ймовірних майбутніх економічних вигод		
1	Ресурси, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигод у майбутньому	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV]
2	Існує ймовірність одержання майбутніх економічних вигод, пов'язаних з його використанням	Положення (станданти) бухгалтерського обліку
3	Ресурс, від якого очікують надходження майбутніх економічних вигод до суб'єкта господарювання	Концептуальна основа фінансової звітності [Концептуальна основа фінансової звітності 2010], МСФЗ [IAS 1 2014]
4	Втілює ймовірну майбутню вигоду	SFAC (FASB) (Положення про концепції фінансового обліку)[SFAC 6 1985]
Можливість здійснення контролю над об'єктом		
1	Ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV]
2	Ресурс, контрольований суб'єктом господарювання в результаті минулих подій	Концептуальна основа фінансової звітності [Концептуальна основа фінансової звітності 2010], МСФЗ [IAS 1 2014]
3	Завдяки йому господарюючий суб'єкт може отримати вигоду або управляти нею іншими способами	SFAC (FASB) (Положення про концепції фінансового обліку) [SFAC 6 1985]
4	Господарські операції або інші події, що забезпечують збільшення прав на вигоду або контроль над нею, вже мали місце	SFAC (FASB) (Положення про концепції фінансового обліку) [SFAC 6 1985]
5	Втілює ймовірні майбутні економічні вигоди, що отримуються або контролюються конкретним господарюючим суб'єктом в результаті минулих операцій або подій	SFAC (FASB) (Положення про концепції фінансового обліку) [SFAC 6 1985]
Можливість визначення вартості об'єкту		
1	Має собівартість або вартість, яку можна достовірно виміряти	Концептуальна основа фінансової звітності [Концептуальна основа фінансової звітності 2010], МСФЗ [IAS 1 2014]
2	Його вартість може бути достовірно визначена	П(С)БО

Можливість визнання самостійним об'єктом в обліку		
1	Може бути відокремленим від інших об'єктів	П(С)БО 7 [Наказ Мінфіну від 27.04.2000 № 92]
2	Може бути ідентифікованим	МСФЗ 38 [IAS 38 2014], П(С)БО 8 [Наказ Мінфіну від 18.10.1999 № 242]

Джерело: розроблено авторами

За результатами аналізу положень національного законодавства з організації та ведення бухгалтерського обліку та практики облікового відображення операцій, що склалася, К.В. Романчук, було встановлено паралельне застосування одним суб'єктом господарювання при веденні обліку та підготовці фінансової звітності в Україні діаметрально протилежних концепцій визнання активів - концепції контролю та концепції власності, що призводить до непорівнянності інформації, що наводиться у фінансовій звітності [Романчук 2012]. Вперше контроль як суттєва характеристика активу був виділений Ідзірі: «Бухгалтерський облік займається не економічними ресурсами взагалі, а тільки тими з них, які контролюються цим господарюючим суб'єктом» [Ijiri 1967]. І як стверджує Ідзірі, «контроль може базуватися на юридичному праві власності, економічному контролі або адміністративній відповідальності» [Ijiri 1980]. Визначення активу вимагає, щоб доступ до майбутніх економічних вигод знаходився під контролем господарюючого суб'єкта, причому під «контролем» в цьому випадку розуміється спроможність вилучати економічні вигоди і обмежувати до них доступ інших осіб [Мэтьюс, Перера 1999].

На врахуванні положень юридичного права також наголошують Хендриксен Е.С. та Ван Бреда М.Ф., визначаючи необхідність відображення прав на економічні ресурси в обліку у суб'єктів господарювання [Хендриксен, Ван Бреда 2000]. Вони зазначають, що в звіті за дослідженнями в галузі бухгалтерського обліку Американського інституту бухгалтерів (American Institute of Accountants (AIA)) ARS 1 (Accounting Research Study - Звіт відділу AIA за дослідженнями в галузі бухгалтерського обліку) окреслені основні завдання обліку: 1) вимірювати ресурси господарюючих одиниць; 2) відображати права і вимоги господарюючих одиниць; 3) оцінювати зміни ресурсів, прав та вимог; 4) надавати все в єдиному грошовому вимірнику [Moonitz 1961]. Метьюс М. Р. та М. Х. Б. Перера [Мэтьюс, Перера 1999] з позиції значення юридичного права власності з точки зору контролю, розкривають погляди Кама [Cam 1990], який стверджує, що право суб'єкта користуватися або розпоряджатися активом ніколи не буває абсолютним, навіть у випадку законного права власності. Право конкретного суб'єкта користуватися або розпоряджатися активом обмежено загальнодержавними нормами і окремими законодавчими вимогами [Paton, Littleton 1940]. Це означає, що західні вчені при застосуванні концепції контролю при визнанні активів розглядають не повне право власності на актив, яке складається з тріади основних правомочностей (володіння, користування та розпорядження), а часткові його складові.

Сьогодні в Україні використовується змішана облікова модель, яка виникла внаслідок поєднання двох моделей бухгалтерського обліку: англо-американської та континентальної, та яка об'єднує англосаксонську та романо-германську правові системи. Романо-германська правова система представляє право власності як певний неподільний моноліт повного права власності (тріади правомочностей - володіння, користування та розпорядження), англосаксонська - як сукупність

часткових правомочностей. На англосаксонській правовій традиції були сформовані Міжнародні стандарти фінансової звітності, які при визнанні активів господарюючих суб'єктів використовують концепцію контролю. Все це означає, що якщо за фундаментальну основу брати концепцію контролю, це не свідчить про те, що взагалі ігнорується право власності на певні об'єкти бухгалтерського спостереження. В цьому випадку власність розглядається через англосаксонські правові традиції як «пучок прав», які можна відокремити один від одного. Таким чином, при визнанні активів суб'єктів господарювання слід використовувати за основу концепцію контролю над можливостями отримання від їх використання потенційних доходів або майбутніх економічних вигод. Але при цьому слід враховувати часткові правомочності права власності на них.

Не слід забувати та ігнорувати загальні вітчизняні нормативно-правові документи (такі як Земельний кодекс України, Цивільний Кодекс України, Господарський кодекс України), які мають вищу юридичну силу ніж національні положення стандарти бухгалтерського обліку, та також впливають на розвиток бухгалтерського обліку в Україні. Крім того неврахування їх нормативних положень в обліковій практиці суб'єктів господарювання призведе до того, що будь-яке судове рішення щодо операцій з активами підприємства буде базуватися на нормах більш вищих за юридичною силою правових документів. А в земельному та цивільному законодавстві активи підприємства розглядаються як майно, яке належить йому на правах володіння, користування та розпорядження (тобто тріади прав). Це означає, що об'єднання в діяльності суб'єктів господарювання і нормативно-правових і нормативно-методологічних документів, що діють в Україні, в критерії визнання активів підприємств слід включати також і правові повноваження на об'єкти, що повинні відображатися в бухгалтерського обліку при здійсненні діяльності господарюючих суб'єктів. Це питання можливо буде вирішити за допомогою розгляду права власності не як «неподільного моноліту», а як «пучка» прав або «пучка» певних правомочностей, за парадигмою права власності Г. Демсеця та А. Алчіана [Alchian, Demsetz 1973]. Якщо провести узагальнення критерії визнання земельних активів та прав на земельні активи в межах об'єктів облікового спостереження з врахуванням діючих облікових нормативно-методологічних документів та поглядів західних вчених, а також положень нормативно-правових документів, то при їх визнанні повинні бути враховані наступні критерії: 1) можливість здійснення контролю (для земельних активів – повного контролю над ними, а для прав на земельні активи – часткового); 2) отримання потенційних доходів або ймовірних економічних вигод; 3) можливість визначення вартості об'єктів земельних активів та прав на них; 4) можливість визнання самостійними об'єктами обліку; 5) наявність певних правомочностей на них (для земельних активів – тріади прав (володіння, користування, розпорядження); для прав на земельні активи – часткових правомочностей (тільки володіння та користування або тільки користування)).

Із врахуванням вищенаведеного, поняття «земельні активи» слід трактувати, в межах об'єктів облікового спостереження, як земельні ділянки, що належать підприємству на правах абсолютної власності та повного контролю, можуть бути достовірно оцінені, їх використання приносить потенційні доходи або майбутні ймовірні економічні вигоди, та які можуть визнаватися самостійним об'єктом в обліку. Поняття «права на земельні активи» пов'язано не з матеріальним змістом об'єктів,

що можуть відобразитися в бухгалтерському обліку, а їх нематеріальною складовою – частковими правомочностями (окремими складовими повного права власності (володіння, користування та розпорядження) на земельні активи). Тому, відповідно, під правами на земельні активи, слід розуміти часткові права на земельні ділянки, над якими підприємство має частковий контроль, що можуть бути достовірно оцінені, їх використання приносить потенційні доходи або майбутні ймовірні економічні вигоди, та які можуть бути визнані самостійним об'єктом в обліку. На відміну від інших груп основних засобів, земельні ділянки не визнаються об'єктами амортизації, проте можуть переоцінюватися за умов, які є підставою для проведення дооцінки чи уцінки. Якщо на підприємстві прийнято рішення про здійснення переоцінки земельної ділянки, то на ту ж саму дату необхідно переоцінити усі інші земельні ділянки і в майбутньому регулярно переоцінювати їх, щоб не виникало суттєвих відхилень балансової вартості від справедливої.

В Чехії і Словацькій Республіці земельні ділянки включаються до синтетичного рахунку 03 «Довгострокові матеріальні активи, що не амортизуються» Вегера 2011]. В Чехії в складі даного рахунку виділяється окремий субрахунок для обліку землі 031 «Ділянки», а словацькій Республіці аналогічний рахунок 031 «Земля» [Малюга, Штейнман, Боримская 2009]. В США довгострокові матеріальні активи відображаються за видами таких активів на окремих синтетичних рахунках в групі «Власність, будівлі та обладнання». При цьому для обліку земельних ділянок та їх поліпшень призначені окремі синтетичні рахунки [Вегера 2011]. Малькова Т. Н. звертає увагу на те, що взагалі в багатьох країнах світу особлива значимість надається землі як обліковому об'єкту. У Великобританії та Ірландії вона обліковується за справедливою (ринковою) вартістю з застосування процедури незалежної професійної оцінки кожні 5 років. У Франції переоцінка землі пов'язана з оподаткуванням. В Греції застосовуються індекси переоцінки землі, а в Туреччині, наприклад, переоцінка землі взагалі заборонена. За земельними та природними ресурсами амортизація не нараховується у всіх країнах: за ними визначається виснаження (depletion), а затрати на їх поліпшення амортизуються [Малькова 2001].

В Україні у випадку отримання повного права власності на земельні активи при їх придбанні разом з нерухомістю існує два варіанти відображення таких операцій в обліку. За першим варіантом земельна ділянка відображається як єдиний об'єкт разом із будівлею чи спорудою на рахунку 103 «Будівлі та споруди», який потрібно амортизувати. Другий варіант передбачає можливість окремого обліку землі та будівлі чи споруди, що закріплено П(С)БО 7 «Основні засоби»: «якщо один об'єкт основних засобів складається з частин, які мають різний строк корисного використання (експлуатації), то кожна з цих частин може визнаватися в бухгалтерському обліку як окремий об'єкт основних засобів».

Вегера С. Г. [Вегера 2011] дотримується думки, що земельна ділянка не повинна обліковуватися разом з нерухомістю на одному рахунку, оскільки групувати інформацію потрібно за критерієм однорідності, необхідно дотримуватися різних підходів амортизації цих об'єктів. Проте в бухгалтерській звітності пропонується відображати земельну ділянку, будівлі та об'єкти благоустрою, як єдиний об'єкт нерухомості. Такий підхід автор обґрунтовує тим, що інформація про єдиний об'єкт нерухомості має важливе значення для прийняття управлінських рішень щодо інвестиційної та операційної діяльності, формування об'єктивної інформації про майновий стан

підприємства, адже неможливо без завдання шкоди розділити земельну ділянку та об'єкти нерухомості, розміщені на ній.

За міжнародним стандартом бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» земля і будови є окремими активами і в бухгалтерському обліку розглядаються окремо, навіть якщо вони були придбані разом. Земля має необмежений строк експлуатації і у зв'язку з цим не амортизується. Будівлі мають обмежений строк експлуатації і через це є активами, які амортизуються. Згідно МСБО 16 «Основні засоби», якщо собівартість землі включає в себе витрати на демонтаж, переміщення та відновлення території, ця частина земельного активу амортизується протягом періоду вигід, отриманих під час здійснення цих витрат. У деяких випадках сама земля може мати обмежений строк корисної експлуатації, тоді її амортизують методом, який відображає вигоди, що мають бути отримані від неї [IAS 16 2014].

Слід визнати, що правильною є позиція закріплена в Міжнародних стандартах бухгалтерського обліку, яка є аналогічною до другого варіанту практики обліку землі та будівель чи споруд в Україні. Це можна пояснити тим, що при відображенні землі та будівель як єдиного об'єкту обліку, необґрунтовано завищується вартість групи основних засобів, що обліковуються на рахунку 103 «Будинки та споруди», внаслідок чого відбувається завищення витрат у зв'язку з нарахуванням амортизації, а відповідно – занижується сума доходу та прибутку. Разом з тим, інформація про земельну ділянку, наявну у власності підприємства, недоступна зовнішнім користувачам. Усе це суперечить таким принципам бухгалтерського обліку, як обачність, повне висвітлення та превалювання сутності над формою.

Вартість земельної ділянки також не може збільшуватись за рахунок капітальних інвестицій на поліпшення земель. Для таких витрат призначена окрема класифікаційна група основних засобів – «Капітальні витрати на поліпшення земель». В складі цієї групи обліковуються капітальні вкладення у поліпшення земель, а саме: меліоративні, осушувальні, іригаційні та інші роботи [Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, Наказ Мінфіну України від 30.11.99 № 291]. Для цього призначений субрахунок 102 «Капітальні витрати на поліпшення земель». Капітальні поліпшення земельної ділянки відображаються на окремому субрахунку та амортизуються аналогічно до інших основних засобів, на відміну від земельної ділянки, яка не підлягає амортизації. Залежно від того, з якою метою використовується земельна ділянка (виробничою, загальновиробничою, адміністративною, для збуту чи іншої операційної діяльності) обирається рахунок витрат для нарахування амортизації.

Взагалі вартість довгострокових активів вважається як така, що зменшується в часі, а кошти, які були інвестовані в такі активи, розглядаються в обліку як передоплата за доходи, які вони, як очікується, принесуть в наступні звітні періоди [Мэтьюс, Перера 1999], що підтверджується одним із виділених критеріїв визнання активів підприємства. Тому до амортизації часто підходять як до віднесення або розподілу первісних витрат або іншої суми обчисленої за різними звітними періодами з метою приведення у відповідність до очікуваних доходів. Слід відмітити, що правильне розуміння економічної сутності амортизації об'єктів довгострокового використання дозволяє визначити її призначення в системі бухгалтерського обліку та обґрунтовано підходити до вибору амортизаційної політики підприємства.

Метьюс М. Р. та М. Х. Б. Перера визначають, що питання нарахування зносу є самими проблематичними та суперечливими в практиці обліку, оскільки визначення економічної сутності поняття «бухгалтерський знос» в багатьох авторів має різне трактування. Концептуальні підходи до визначення економічного змісту поняття «бухгалтерський знос» узагальнені М.Р. Метьюсом та М.Х.Б. Перера [Мэтьюс, Перера 1999] включають наступні його характеристики: 1) фізичне зношування активу; 2) зниження вартості активу; 3) зменшення корисності активу та 4) обоження з фондом, за рахунок якого відбувається заміна активу.

Фізичне та моральне зношування впливає на зменшення корисності активу, зниження його вартості. Тобто з поняттям «знос» пов'язаний процес поступової та очікуваної втрати певним об'єктом своїх функціональних якостей, який пов'язаний з фізичним та моральним старінням. Але в обліку необхідно визнавати та використовувати поняття «амортизація» або «амортизаційні відрахування» оскільки воно враховує саме грошовий вимір об'єкта бухгалтерського обліку та враховує з чотирьох концептуальних ознак, узагальнених М.Р. Метьюсом та М.Х.Б. Перера, тільки три: зменшення корисності (внаслідок визначення норм амортизаційних відрахувань при їх нарахуванні за певним методом); формування фонду, за рахунок якого відбувається заміна активу (через нарахування та використання амортизаційних відрахувань на рахунку 09 «Амортизаційні відрахування» [Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, Наказ Мінфіну України від 30.11.99 № 291], так як зменшення залишку на цьому рахунку відображається на суму використаної амортизації на капітальні інвестиції, на погашення отриманих на капітальні інвестиції позик тощо) та відповідно зменшення вартості активу (формування залишкової вартості необоротних активів). Крім того слід також враховувати, що відповідно до традиційного відображення нарахування амортизації необоротних активів на рахунках бухгалтерського обліку, амортизацію слід визнавати як процес перенесення частини вартості необоротних активів на витрати діяльності підприємства з метою формування і цільового використання амортизаційних відрахувань для відтворення необоротних активів. Нарухування амортизації капітальних витрат на поліпшення земель здійснюється відповідно до П(С)БО 7 «Основні засоби», яким передбачається п'ять методів нарахування амортизації: прямолінійний, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний та виробничий. Слід визнати недоцільним при нарахуванні амортизації є застосування до капітальних витрат на поліпшення земель виробничого методу, оскільки він передбачає, що амортизація нараховується залежно від обсягу виробництва, що не стосується даного об'єкту обліку. Крім того, необхідно визначати залишкову вартість об'єктів обліку та строк корисної експлуатації, які використовуються при нарахуванні амортизації. Дані норми повинні встановлюватися обліковою політикою.

Згідно Податкового кодексу України витрати на капітальне поліпшення землі, не пов'язане з будівництвом, а саме іригацію, осушення та інше подібне капітальне поліпшення землі також підлягає амортизації. Проте, на відміну від норм П(С)БО, до даного об'єкта не може застосовуватися метод прискореного зменшення залишкової вартості.

Податковим кодексом також передбачаються мінімальні строки використання основних засобів, що впливає на нарахування амортизації.

Для капітальних витрат на поліпшення земель даний строк становить 15 років. Враховуючи вимоги Податкового кодексу та П(С)БО, слід рекомендувати встановлювати строк корисного використання капітальних витрат на поліпшення земель не менше 15 років. Таким чином, оскільки за податковим законодавством не використовується метод прискореного зменшення залишкової вартості, та не доцільним є застосування виробничого методу нарахування амортизації, то, правильним буде нарахування амортизації на капітальні витрати на поліпшення земель здійснювати з використанням прямолінійного методу, методу зменшення залишкової вартості або кумулятивного. Використання прямолінійного методу є досить простим в застосуванні в обліковій практиці підприємств. Використання методу зменшення залишкової вартості або кумулятивного, дозволить в найбільш короткі строки накопичувати амортизаційні відрахування, зберігаючи їх від інфляційного знецінення. Але слід враховувати наступне, що інвесторів, акціонерів та інших користувачів фінансової звітності вводить в оману сформований стереотип еквівалентності понять зносу і амортизації при визначенні ступеня зношеності основних засобів. Так, якщо використовувати один із вище визначених методів нарахування амортизації, то це не означає збільшення фізичного зносу. Тому саме один з обраних методів повинен зазначатися в обліковій політиці підприємства.

Досить часто підприємства не мають власних земельних ділянок, у зв'язку з високою їх вартістю, обмеженістю як ресурсу та неможливістю вільного вибору місця розташування, тому не можуть їх придбати, проте земля потрібна для ведення господарської діяльності або її розширення. Зокрема це стосується сільськогосподарських підприємств. Тому використовується такий спосіб залучення земельних ресурсів, як їх оренда, що є одним із видів тимчасового користування землею. Крім того підприємствам, установам та організаціям державної та комунальної власності земельні ділянки можуть надаватися у постійне користування з державного земельного фонду. Але питання обліку таких прав на земельні ділянки не достатньо врегульовані та не існує єдиного обґрунтованого підходу до їх бухгалтерського відображення. На відміну від повного права власності на земельні ресурси право користування земельними ділянками реалізується у вигляді права оренди, права постійного користування, сервітуту, емфітевзису та суперфіцію.

Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» серед груп нематеріальних активів окремою групою є права користування майном, в яку включаються права користування земельною ділянкою відповідно до земельного законодавства. Для цього використовується субрахунок 122 «Права користування майном». Нарухування амортизації за цими правами здійснюється протягом строку їх корисного використання, який встановлюється підприємством при визнанні цього об'єкта активом. Серед п'яти методів нарахування амортизації доцільним саме для права користування земельною ділянкою застосовувати прямолінійний метод, який відповідно є можливим до використання саме для об'єктів, що були визнані в обліку як нематеріальні активи.

Сьогодні важливою проблемою залишається відсутність в фінансовій звітності повної та прозорої інформації про стан та рух амортизаційних відрахувань. Розміри амортизаційних відрахувань, спрямованих на капітальні вкладення за певними об'єктами основних засобів (в т.ч. і капітальних витрат на поліпшення земель) та нематеріальних активів (в т.ч. і прав користування земельними ділянками), можна визначити тільки розрахунковим шляхом, порівнюючи суми по дебету рахунків 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів», 154 «Придбання (створення) нематеріальних активів» та кредиту рахунків 131 «Знос

основних засобів», 133 «Накопичена амортизація нематеріальних активів» одночасно порівнюючи ці суми з позабалансовим рахунком 09 «Амортизаційні відрахування». Крім того таке порівняння є можливим, якщо на підприємстві буде впроваджено деталізоване ведення за цими рахунками аналітичного обліку саме за напрямками капітальних витрат на поліпшення земель та прав користування земельними ділянками. Результати такого порівняння дають підставу для прийняття рішень інвесторами, акціонерами та іншими користувачами облікової інформації за напрямками амортизаційної політики підприємства на підставі інформації про проведені процеси відтворення довгострокових активів. Так, якщо суми по рахунках 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів», 154 «Придбання (створення) нематеріальних активів» відповідно в частині витрат на капітальні поліпшення земель та прав користування земельними ділянками більше ніж за рахунками 131 «Знос основних засобів», 133 «Накопичена амортизація нематеріальних активів» за цими ж напрямками – це є розширене відтворення об'єктів основних засобів та нематеріальних активів; якщо суми дорівнюють – просте відтворення об'єктів, а якщо суми по рахунках 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів», 154 «Придбання (створення) нематеріальних активів» відповідно в частині витрат на капітальні поліпшення земель та прав користування земельними ділянками менше ніж за рахунками 131 «Знос основних засобів», 133 «Накопичена амортизація нематеріальних активів» за цими ж напрямками – звужене відтворення об'єктів довгострокових активів.

В обліку для контролю за формуванням та цільовим використанням амортизаційних відрахувань на відтворення визначених вище об'єктів довгострокових активів рекомендовано для розрахунків сум збирати необхідну розрахункову інформацію по рахунках за допомогою табличного процесора MS Excel. Практичне застосування цього табличного процесора призведе до спрощення розрахунків та оперативності подачі інформації для інвесторів, акціонерів та інших користувачів з метою прийняття ними фінансово обґрунтованих рішень, які будуть враховувати рух амортизаційних потоків, та надасть їм можливість стратегічно підходити до формування амортизаційної політики підприємства.

Висновки. З метою сучасного та якісного відтворення довгострокових активів підприємства необхідно володіти достовірною інформацією щодо нарахування та використання амортизаційних відрахувань цих об'єктів після обґрунтованого їх визнання в бухгалтерському обліку господарюючих суб'єктів. Визначені вище методичні підходи до критеріїв визнання та амортизації таких об'єктів довгострокових активів як капітальні витрати на поліпшення земель та права користування земельними ділянками відповідають як сучасній практиці обліку ведення операцій з такими активами, так і методологічним засадам національних та міжнародних облікових стандартів. Крім того, обов'язкове та правильне нарахування амортизаційних відрахувань капітальних вкладень у поліпшення земель (меліоративні, осушувальні, іригаційні та інші роботи) та нарахування амортизації прав користування земельними активами виступають власними джерелами для їх проведення та формування в діяльності підприємств. Перспективами подальших досліджень є формування методичних підходів до порядку відображення цільового використання амортизаційних відрахувань на відтворення таких об'єктів обліку як капітальні витрати на поліпшення земель та права користування земельними ділянками в формах фінансової звітності для забезпечення цілісного підходу до створення повної інформаційної системи обліку об'єктів бухгалтерського спостереження, що виникають в сфері земельних відносин.

Література

- Вегера, С. Г. (2011). *Развитие методологии бухгалтерского учета земли в контексте современной теории ренты: [монография]* – Новополюцк: ПГУ, 464 с.
- Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, Мінфін України; Наказ від 30.11.99. № 291. URL <http://zakon1.rada.gov.ua>
- Концептуальна основа фінансової звітності IASB; Стандарт, Міжнародний документ, Концепція від 01.09.2010. URL http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_009
- Малькова, Т. Н. (2001). *Теория и практика международного бухгалтерского учета: Учеб. пособие.* – СПб.: Издательский дом «Бизнес-пресса», 336 с.
- Мэтьюс, М. Р. & Перера, М. Х. Б. (1999). *Теория бухгалтерского учета: ученик; пер. с англ. под ред. Я.В. Соколова, И.А. Смирновой.* – М.: Аудит, Юнити, 664с.
- Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи», Мінфін України; Наказ, Положення від 18.10.1999 № 242. URL <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99>
- Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні Верховна Рада України; Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV URL <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
- Романчук, К. В. (2012). *Розвиток бухгалтерського обліку активів в умовах трансформації інституту права власності: монографія* - Житомир: ЖДТУ, 528 с.
- Счетоведение (2009). Монографія в 3-х частях / [Под. науч. ред. проф. М. Я. Штейнмана] Житомир: ЖГТУ, Ч. II Планы счетов бухгалтерского учета / Н. М. Малюга, М. Я. Штейнман, Е. П. Боримская [Предисл. Ф. Ф. Бутынца], 396 с.
- Хендриксен, Э. С. & Ван Бреда, М. Ф. (2000). *Теория бухгалтерского учета: Пер. с англ. И.А. Смирновой / Под ред. проф. Я.В. Соколова.* – М.: Финансы и статистика, 576 с.
- Alchian, A., & Demsetz, H. (1973). The Property Right Paradigm. *The Journal of Economic History*, 33(1), 16-27. <https://doi.org/10.1017/S0022050700076403>
- Brouwer, A., Hoogendoorn, M., & Naarding, E. (2015). Will the changes proposed to the conceptual framework's definitions and recognition criteria provide a better basis for IASB standard setting?. *Accounting and Business Research*, 45(5), 547-571. <https://doi.org/10.1080/00014788.2015.1048769>
- Egginton, D.A. (1990). Towards Some Principles for Intangible Asset Accounting. *Accounting and Business Research*, 20(79), 193-205. <https://doi.org/10.1080/00014788.1990.9728877>
- El-Tawy, N., & Abdel-Kader, M. (2013). Accounting recognition of information as an asset. *Journal of Information Science*, 39(3), 333-345. <https://doi.org/10.1177/0165551512463648>
- Foss, K., & Foss, N. (2001). Assets, Attributes and Ownership. *International Journal of the Economics of Business*, 8(1), 19-37. <https://doi.org/10.1080/13571510151075233>
- IAS 1 Presentation of Financial Statements. Retrieved from <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ias-1-presentation-of-financial-statements/>
- IAS 16 Property, Plant and Equipment. Retrieved from <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ias-16-property-plant-and-equipment/>
- IAS 38 Intangible Assets. Retrieved from <https://www.ifrs.org/supporting-implementation/supporting-materials-by-ifrs-standard/ias-38/>
- Ijiri, Y. (1967). *The Foundation of Accounting Measurement.* Englewood Cliffs. New Jersey: Prentice Hall
- Ijiri, Y. (1980). *Recognition of Contractual Rights and Obligations.* FASB.

- Joia, L. A. (2000). Measuring intangible corporate assets: Linking business strategy with intellectual capital. *Journal of Intellectual Capital*, 1(1), 68-84. <https://doi.org/10.1108/14691930010371636>
- Kam, V. (1990). *Accounting Theory*. John Wiley
- Kallapur, S., & Kwan, S. Y. S. (2004). The Value Relevance and Reliability of Brand Assets Recognized by U.K. Firms. *The Accounting Review*, 79(1), 151-172. <https://doi.org/10.2308/accr.2004.79.1.151>
- Moonitz, M. (1961). *The Basic Postulates of Accounting*. Accounting Research Study N° 1 (AICPA)
- Paton, W., & Littleton, A. (1940). *An Introduction to Corporate Accounting Standards*, AAA
- Robinson, D.A., Panagos, P., Borrelli, P. et al. (2017). Soil natural capital in Europe; a framework for state and change assessment. *Scientific Reports*, 7(6706). <https://doi.org/10.1038/s41598-017-06819-3>
- Statements of Financial Accounting Concepts (SFAC) 6*, par. 26. Retrieved from <http://www.fasb.org/jsp/FASB/Page/PreCodSectionPage&cid=1176156317989>
- Wielhouwer, J. L., & Wiersma E. (2017). Investment Decisions and Depreciation Choices under a Discretionary Tax Depreciation Rule. *European Accounting Review*, 26(3), 603-627. <https://doi.org/10.1080/09638180.2017.1286250>
- Wilting, H. C., & Vringer, K. (2009). Carbon and land use accounting from a producer's and a consumer's perspective - an empirical examination covering the world. *Economic Systems Research*, 21(3), 291-310. <https://doi.org/10.1080/09535310903541736>

References

- Alchian, A., & Demsetz, H. (1973). The Property Right Paradigm. *The Journal of Economic History*, 33(1), 16-27. <https://doi.org/10.1017/S0022050700076403>
- Brouwer, A., Hoogendoorn, M., & Naarding, E. (2015). Will the changes proposed to the conceptual framework's definitions and recognition criteria provide a better basis for IASB standard setting?. *Accounting and Business Research*, 45(5), 547-571. <https://doi.org/10.1080/00014788.2015.1048769>
- Egginton, D.A. (1990). Towards Some Principles for Intangible Asset Accounting. *Accounting and Business Research*, 20(79), 193-205. <https://doi.org/10.1080/00014788.1990.9728877>
- El-Tawy, N., & Abdel-Kader, M. (2013). Accounting recognition of information as an asset. *Journal of Information Science*, 39(3), 333-345. <https://doi.org/10.1177/0165551512463648>
- Foss, K., & Foss, N. (2001). Assets, Attributes and Ownership. *International Journal of the Economics of Business*, 8(1), 19-37. <https://doi.org/10.1080/13571510151075233>
- IAS 1 Presentation of Financial Statements*. Retrieved from <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ias-1-presentation-of-financial-statements/>
- IAS 16 Property, Plant and Equipment*. Retrieved from <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ias-16-property-plant-and-equipment/>
- IAS 38 Intangible Assets*. Retrieved from: <https://www.ifrs.org/supporting-implementation/supporting-materials-by-ifrs-standard/ias-38/>
- Ijiri, Y. (1967). *The Foundation of Accounting Measurement*. Englewood Cliffs. New Jersey: Prentice Hall
- Ijiri, Y. (1980). *Recognition of Contractual Rights and Obligations*. FASB.

- Instrukciya pro zastosuvannya Planu raxunkiv buxgalterskogo obliku aktiviv, kapitalu, zoboviazan i gospodarskuh operacij pidpryjemstv i organizacij*, Minfin Ukrainy; Nakaz vid 30.11.99. № 291. Retrieved from <http://zakon1.rada.gov.ua>
- Joia, L. A. (2000). Measuring intangible corporate assets: Linking business strategy with intellectual capital. *Journal of Intellectual Capital*, 1(1), 68-84. <https://doi.org/10.1108/14691930010371636>
- Kam, V. (1990). *Accounting Theory*. John Wiley
- Kallapur, S., & Kwan, S. Y. S. (2004). The Value Relevance and Reliability of Brand Assets Recognized by U.K. Firms. *The Accounting Review*, 79(1), 151-172. <https://doi.org/10.2308/accr.2004.79.1.151>
- Konceptualna osnova finansovoyi zvitnosti IASB*; Standart, Mizhnarodnyj dokument, Konceptciya vid 01.09.2010. Retrieved from http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_009
- Malkova, T. N. (2001). *Teoria i praktyka mezhdunarodnogo buxgalterskogo ucheta*: Ucheb. posobyje. - SPb.: Izdatelskij dom «Biznes-prensa», 336 s.
- Metius, M. R. & Perera, M. X. B. (1999). *Teoriya buxgalterskogo ucheta*: uchenik / per. s angl. pod red. Ya.V. Sokolova, Y. A. Smyrnovoj. - M.: Audyt, Yunyty, 664s.
- Moonitz, M. (1961). *The Basic Postulates of Accounting*. Accounting Research Study № 1 (AICPA)
- Paton, W., & Littleton, A. (1940). *An Introduction to Corporate Accounting Standards*, AAA
- Pro zatverdzhennya Polozhennya (standartu) buxgalterskogo obliku 8 «Nematerialni aktivy»*, Minfin Ukrainy; Nakaz, Polozhennya vid 18.10.1999 № 242. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99>
- Pro buxgalterskyj oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini Verxovna Rada Ukrainy*; Zakon Ukrainy vid 16.07.1999 № 996-XIV Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
- Robinson, D.A., Panagos, P., Borrelli, P. et al. (2017). Soil natural capital in europe; a framework for state and change assessment. *Scientific Reports*, 7(6706). <https://doi.org/10.1038/s41598-017-06819-3>
- Romanchuk, K. V. (2012). *Rozvytok buxgalterskogo obliku aktyviv v umovax transformaciji instytutu prava vlasnosti*: monografiya - Zhytomyr: ZhDTU, 528 s.
- Schetovedenie* (2009). Monografiya v 3-x chastyax / Pod. nauch. red. prof. M. Ya. Shtejnmana. - Zhytomyr: ZhGTU, 2009. Ch. II Plan schetov buxgalterskogo ucheta / N. M. Malyuga, M. Ya. Shtejnman, E. P. Borymskaya Predysl. F. F. Butyncza, 396 s.
- Statements of Financial Accounting Concepts (SFAC) 6*, par. 26. Retrieved from <http://www.fasb.org/jsp/FASB/Page/PreCodSectionPage&cid=1176156317989>
- Vegera, S. G. (2011). *Razvytie metodologii buxgalterskogo ucheta zemli v kontekste sovremennoj teorii rentu* : monografija - Novopoloczk: PGU, 464 s.
- Wielhouwer, J. L., & Wiersma E. (2017). Investment Decisions and Depreciation Choices under a Discretionary Tax Depreciation Rule. *European Accounting Review*, 26(3), 603-627. <https://doi.org/10.1080/09638180.2017.1286250>
- Wilting, H. C., & Vringer, K. (2009). Carbon and land use accounting from a producer's and a consumer's perspective - an empirical examination covering the world. *Economic Systems Research*, 21(3), 291-310. <https://doi.org/10.1080/09535310903541736>
- Xendry`ksen, E. S. & Van Breda, M. F. (2000). *Teoriya buxgalterskogo ucheta*: Per. s angl. Y.A. Smyrnovoj / Pod red. prof. Ya. V. Sokolova. - M.: Finansy i statystyka, 576 s.

Received: 16.08.2018

Accepted: 18.08.2018

Published: 30.09.2018

Tetyana Kalna-Dubinyuk

Doctor of Science (Economics), Professor,
National University of Life and
Environmental Sciences of Ukraine,
Head of Extension and Tourism Department
Ukraine, Kyiv
tatiankd@yahoo.com

Olena Shapoval

PhD (Economics),
National University of Food Technologies,
Associate Professor at Marketing Department
Ukraine, Kyiv
olenafshapoval@gmail.com

Iryna Bolotina

PhD (Economics),
National University of Food Technologies,
Associate Professor at Marketing Department
Ukraine, Kyiv

WORLD TRENDS AND NATIONAL PRIORITIES FOR THE USE OF INFORMATION AND CONSULTING TECHNOLOGIES

Abstract. The article presents the results of the study of the trends of globalization of the world economic system and the state of globalization of the Ukrainian economy from the standpoint of prospects for the further development of information and consulting technologies. Modern approaches to the use of information and consulting technologies in Ukraine are substantiated. The main trends of the development of information and consulting technologies on electronic digital platforms: the Internet, mobile applications, cloud technologies, etc. are analyzed. The use of information and consulting technologies for the formation of target audiences, expansion of the consumers' products, as well as acceleration of the promotion of brands in the conditions of functioning of the market system is shown.

Key words: globalization, information and consulting technologies, communications, Internet technologies

Formulas: 0; fig.: 1; tabl.: 0; bibl.: 31

Introduction. The modern world market system is characterized by the integration of national economies of individual countries, due to the expansion of international exchange in the markets of goods, services and capital movements. The current phase of development of the world economy is based on knowledge, production of high-tech products, advanced information systems and information and consulting technologies.

The mechanisms and institutional foundations for the development of information and consulting technologies developed in highly developed countries in the framework of national production systems provide for the growth of the economy, the easy entry of enterprises into international projects, as well as their free access to international markets.

The effective activity of Ukrainian enterprises in world markets depends on their level of adaptability to the conditions of globalization and European integration, the achievement and maintenance of leadership positions in the competitive struggle. A successful lever of such activity is the use of information and consulting technologies.

Information and consulting technologies (ICTs) are based on computer network resources, databases and knowledge, software, and also on the qualified personnel. ICTs have their mission of promptly providing information and knowledge during the advisory process and communication between a specialist and a client.

The use of information and consulting technologies at enterprises is a particularly valuable resource and a guarantee of rapid adaptation of companies to the dynamic requirements of world and national markets. Consequently, the globalization processes of the world economic space necessitate the further development and use of effective information and consulting technologies.

Analysis of research and problem statement. The problems of global globalization in the aspect of the development and use of computer information technologies are devoted to the study of foreign scholars such as Bradley, Stephen P., Jerry A. Hausmann, and Richard L. Nolan [Bradley, Stephen, Hausmann & Nolan 1993]. Further developments concerning the introduction of the Ukrainian economy into the global processes of globalization, taking into account its information and technology component, were studied in the writings of Ukrainian scientists: Savelko T., Chervinsky A., Shutis M. [Savelko 2004; Chervinsky, Shutis 2013].

The results of scientific and practical research on the use of information and consulting technologies by companies on the basis of advanced computer platforms are highlighted in the scientific works of such foreign scientists as O'Brien J., Callon J. and Carrol M. [O'Brien, James 1999; Callon 1996; Carrol 1996], Baden-Fuller Ch., Haefliger S. [Baden-Fuller, Haefliger 2013], Bruhn M., Karlan D., Schoar A. [Bruhn, Karlan, Schoar 2018], Christensen Ch. [Christensen 2005], Druckman D. [Druckman 2000], Jacobson N., Butterill D., Goering P. [Jacobson, Butterill, Goering 2005], Lee Y. H., Seo Y. W. [Lee, Seo 2018], Loebbecke C. [Loebbecke 2007], Malaquias R. F., Albertin A. L. [Malaquias, Albertin 2018], Mathiassen L., Pries-Heje J. [Mathiassen, Pries-Heje 2006], Mohe M. [Mohe 2005], Momani B. [Momani 2013], Sohn Y. Y., Yang HW. [Sohn, Yang 2006], Srinivasan R. [Srinivasan 2014], Yeh C.-H., Lee G.-G., Pai J.-C. [Yeh, Lee, Pai 2015], Zawislak P., Gamarra J., Alves A., Barbieux D., Reichert F. [Zawislak, Gamarra, Alves, Barbieux, Reichert 2014]. Also in the writings of these scientists, the main concept and principles of using digital channels and the Internet companies in a highly competitive market environment are determined. Scientists' scholars Schaffer D. and Grunert K. [Schaffer, Schroder, Earle 1998; Grunert 1996] are devoted to global trends in the development of information-consulting and communication activities of companies in the market system.

Despite the presence of a large number of scientific works in the field of development and use of information and consulting and communication technologies remains a topical issue of further research.

The purpose of the study is to substantiate the theoretical and methodological provisions regarding the use of information and consulting technologies in the context of world trends and national patterns of their development.

To achieve the goal you need to solve the following:

- To identify the peculiarities of the development and use of information and consulting technologies in the system of global economic processes.
- Specify national priorities for the use of information and consulting technologies.

- To substantiate recommendations on the use of information and consulting technologies on new platforms.

Research results. The processes of convergence of national economies intensify their influence on the activities of enterprises of various sectors of the economy of Ukraine. This causes the optimization of their work in the markets through the use of the latest methods and technologies, including information and consulting. The analysis of the globalization of the world economy suggests that the main features and trends of this process are:

- Interpenetration and interdependence between national ones economies.
- Internationalization of the global economy, which leads to deepening of cooperation between countries.
- The formation of a unified communications system and a new global configuration economies and individual countries.

The level of globalization of the country is characterized by an index of globalization, reflecting the development of political, economic, technological and socio-cultural components. According to a rating survey conducted in 2017 covering 193 countries of the world, Ukraine ranked 45th in the Globalization Index (KOF Index Globalization) [KOF - Index of Globalization 2017]. The low globalization index of Ukraine is due to slowing down of reforms and political instability in the country.

Among the main parameters that form the level of the index of globalization of the country (economic integration, investments, volumes of international trade), indicators of technologyization and personal communication contacts are important. It should be noted that the technology involves the widespread use of modern information systems and technologies, as well as information and consulting technologies. Thus, the reserve for increasing the globalization index of Ukraine is largely due to the further development and use of the latest information systems and information and consulting technologies. The global trends of globalization make it possible to distinguish the main areas of activity in the area of further development and use of ICT. These include:

- Reducing the timing and reducing the period of time to market new technologies.
- Growth of diffusion of new knowledge.
- Deepening technological rationalization of production on global level.
- Internationalization of production, raising the level of education of clients (consumers) and the development of communication technologies.

ICTs are under the influence of manifestations of global globalization processes, and at the same time, determine the level of globalization of a specific economy of the country in the world economy. In this regard, for companies operating at the national level, it is necessary to assess the state of the macro environment in terms of its impact on the development and use of ICT. Political, economic, technological and social components of the macro-environment were investigated on the basis of PEST analysis (Fig. 1). The results of the study made it possible to determine the following priority directions of the development of ICTs of national companies.

These include:

- Dissemination of the latest ICTs on the basis of digital channels and on the basis of continuous introduction of innovations.
- Focusing on the use of ICTs for development communication links with consumers of information products.
- Dissemination of the use of knowledge on the basis of ICT in conditions of increased attention to the knowledge of individual individuals.

Policy	Economy
<ul style="list-style-type: none"> • Legislative support of information and communication activities by the state. • Grants. • Standards. • Legislative base. 	<ul style="list-style-type: none"> • Economic status and development trends; • Inflation rate. • Dynamics of the exchange rate. • Level of market competition. • Solvency of the population.
Social	Technology
<ul style="list-style-type: none"> • Demographic status of the population. • Consumer needs. • Revenue and expenditure structure. • Qualification of personnel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Innovative technologie. • Information resources. • The potential of information systems. • Infrastructure of information systems and technologies.

Figure 1 - PEST analysis of the macro environment.

Source: own development

The use of ICT in companies is closely linked to the communication processes of their marketing activities. Successful communication activity in the marketing sector is based on the organization of communication processes according to certain models. In this context, the classical model of marketing communication consists of a certain "chain": from the stage of the marketing message (referral) by the marketer to the individual consumers and target audiences, to the stage of reaching the communication effect and the formation of the feedback of consumers with the marketer. During the implementation of the communication process, its core components are ICTs, through which information messages are disseminated through defined channels of communication and communication with consumers [Shapoval 2016].

In today's environment, companies use ICTs based on digital channels, the Internet, a large number of communication networks (such as gps, gsm, Bluetooth, WiFi), as well as digital TV, radio and other digital communications. In terms of ICT use, digital communication channels are global in nature, as consumers of information products can use information anywhere and anytime [Shapoval 2013]. The development of ICT based on the Internet strengthens the potential of business activities of the company. So, using the official website, the company operatively organizes communications with consumers and target audiences. The website provides effective communication with counterparts and business partners. Optimizing a Web site under social networking based on technology (SMO) (social media optimization) helps to create thematic groups of consumers, attracting new ones and expanding the existing consumer audience. Communications on the basis of the Web site guarantee an increase in sales of goods of the company, a significant expansion of consumers, the maintenance of certain categories of consumers, as well as the strengthening of market competitive positions of the company in the market [Kalna-Dubinyuk 2016; 2017].

Social networking sites are a popular communication medium, where the promotion of information content is sufficiently effective and is aimed at large audiences of consumers of company products. Thus, the application of social media technology (SMM) (social media marketing) creates conditions for additional attraction of visitors to the company's website and the formation of target audiences for targeting. Targeting, as an Internet communications tool, allows you to form target audiences of consumers based on various features (geographic, consumer interests) and make communication based on personalized offers.

Competitive market environment pushes the company to increase the cost of marketing in general and advertising on the Internet in particular. The most common Internet technologies of advertising communications in companies are technologies of contextual (search) advertis-

ing, banner, video and background advertising. It should be noted that if the displays of the Internet advertising are limited to only one platform, then the same digital advertising can now be viewed by consumers on mobile devices, laptops, tablets and television. Advertising video content on the Internet displaces TV-content, both in foreign countries and in Ukraine. The popularity of YouTube is growing and there are 360-degree live streaming platforms.

According to our analytical studies, the use of video content in advertising on corporate websites significantly increases (up to 90%) the number of Web site visits by consumers and their referrals. It should be noted that today in Ukraine, in the social and cultural sphere, Internet branding is actively developing as a tool for promoting the brand and forming the company's image. At the same time, the company's web site becomes the main place and means of communication technology implementation of the bonding. In the system of communications, Internet branding is characterized by the convenience and efficiency of the resource, information content of the Web site, as well as personalization of messages to the consumer, depending on its territorial location and social status [Bolotina, Shapoval, Savkova 2017].

The modern approach to using ICTs involves the use of cloud technologies. Cloud technologies in the process of their application are based on cloud algorithms for processing large arrays of non-systematic information, systematizing it. Efficient information retrieval with such processing technology facilitates the adoption by professionals of sound management decisions. In this regard, you can note the global trend of rising costs for the introduction of cloud services. The development of cloud technologies improves the quality, form and content of analytical work in the business activities of companies. In this regard, national programs for the further development of cloud technologies and services are grounded in the United States and the European Union.

The use of mobile communication technologies in the ICT system increases their value for consumers. This is precisely what causes the expansion of the consumer audience by informing the owners of mobile communication devices with the simultaneous provision of targeting and personification of such influence. The use of ICT on the basis of digital channels allows the company's specialists to conduct a permanent two-way personalized dialogue with consumers, to receive information about the behavior of consumers and to create their socio-psychological portraits.

In recent years, there are stable global trends in the annual expansion of companies spending on Internet advertising in the face of growing Internet consumer audiences. Thus, an increase in the audience of Internet users in Ukraine, which at the beginning of 2017 amounted to 65%, had a positive effect on the intensity of the use of digital communication channels [KOF - Index of Globalization 2017]. Consequently, the current trends in the development of digital communication channels determine the direction of further improvement of ICT in Ukraine. Namely: by way of development of interactive consulting systems based on interactive technologies that can be implemented both in the direct contact of the client-consultant and in the form of web services and provide mobile access to information resources "consultation - recommendation - decision-making - training" [Kalna-Dubinyuk 2017]. Thus, users receive convenient, prompt, useful, reliable and efficient access in the "question-answer" mode with the elements of training and tips with the use of appropriate arsenal of computing quantitative and qualitative methods for consultation.

Conclusions. The current trends in the world economy show that globalization has an impact on the formation of new configurations of the economies of the countries. This influence is felt by virtually all countries, including Ukraine, which purposefully moves in the direction

of integration into the world economy. The processes of convergence of national economies intensify their influence on the activities of enterprises of various industries. This causes the use of the latest methods and technologies, including information and consulting for the adoption of scientifically sound solutions. The conducted studies have shown the expediency of further development and use of information and consulting technologies, the development of interactive consulting systems.

References

- Baden-Fuller, Ch., & Haefliger, S. (2013). Business Models and Technological Innovation. *Long Range Planning*, 46(6), 419-426
- Bolotina, I. M., Shapoval, O. F., & Savkova, K. G. (2017). Branding: Peculiarities of Using Internet Technologies and Information Systems of the Enterprise. *Formation of Market Relations in Ukraine: Collection of Scientific Works*. Whip No. 1 (188). - K.: DNEYEIME Chervlnskiy, A., & Shutish, M. (2013). Globalizatsiya: Ukrayina zalishaetsya naplividkritoyu ta napivprozoroyu. *Ukrayina Business*, 16, 4-6.
- Bradley, Stephen, P., Jerry, A., Hausmann, & Richard, L. Nolan, eds. (1993). *Globalization, Technology, and Competition: The Fusion of Computers and Telecommunications in 1990s*. Boston: Harvard Business School Press
- Bruhn, M., Karlan, D., & Schoar, A. (2018). The impact of consulting services on small and medium enterprises: Evidence from a randomized trial in Mexico. *Journal of Political Economy*, 126(2), 635-687. <https://doi.org/10.1086/696154>
- Callon, Jack. (1996). *Competitive Advantage through Information Technology*. New York: McGraw-Hill.
- Carrol, M. (1996). *Cyberstrategies*. New York: Van Nostrand Reinhold.
- Chervlnskiy, A. & Shutish, M. (2013). Globalizatsiya: Ukrayina zalishaetsya naplividkritoyu ta napivprozoroyu // *Ukrayina Business* №16 - S. 4-6
- Christensen, Ch. (2005). The 'third hand': Private sector consultants in public sector accounting change. *European Accounting Review*, 14(3), 447-474. <https://doi.org/10.1080/0963818042000306217>
- Druckman, D. (2000). The social scientist as consultant. *American Behavioral Scientist*, 43(10), 1565-1577. <https://doi.org/10.1177/00027640021957917>
- Grunert, K. G. (1996). *Market Orientation in Food and Agriculture*. Norwell, MA: Kluwer Academic Publishers.
- Jacobson, N., Butterill, D., & Goering, P. (2005). Consulting as a Strategy for Knowledge Transfer. *The Milbank Quarterly*, 83, 299-321. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0009.2005.00348.x>
- Kalna-Dubinyuk, T., Shapoval, O., Hnidan, M., & Bass, O. (2015). Information technologies in extension services consulting activities. *European Cooperation*, 1(8), 62-70. Retrieved from <http://we.cimconsulting.pl/index.php/we/article/view/100>
- Kalna-Dublnyuk, T. P., Rogoza, K. G., Samsonova, V. V., Kudlnova, I. P., Beschastna, M. V., Gnidan, M. M., Dublnyuk, Yu. V., Danilyuk, S. I. & Bas, O.I. (2017). *Modern Information and Consulting Technologies in the Advisory* // Monograph. - NIzhin: PP Lisenko M.M., 216 s.
- Kalna-Dubinyuk, T., Bolotina, I., & Shapoval, O. (2017). Communication and Consulting Technologies of Digital Marketing: Formation of Competitive Advantages of The Company. *Research Revolution*, 5(7), 7-11.
- Kalna-Dubinyuk, T., Shapoval, O., Bozhuk, T., & Konnova, L. (2017). Psychological Aspects of Case Study with Interactive Approach. *Research Revolution*, 5(12), 1-12.

- KOF - *Index of Globalization 2017*. Retrieved from <https://www.kof.ethz.ch/en/news-and-events/media/press-releases/2017/04/kof-globalization-index-2017.html>
- Lee, Y. H., & Seo, Y. W. (2018). Strategies for Sustainable Business Development: Utilizing Consulting and Innovation Activities. *Sustainability*, 10(4122). <https://doi.org/10.3390/su10114122>
- Loebbecke, C. (2007). Use of innovative content integration information technology at the point of sale. *European Journal of Information Systems*, 16(3), 228-236. <https://doi.org/10.1057/palgrave.ejis.3000670>
- Malaquias, R. F., & Albertin, A. L. (2018). The Value of Being Innovative in Information Technology. *Journal of Technology Management & Innovation*, 13(1), 3-10. Retrieved from <https://www.jotmi.org/index.php/GT/article/view/2297>
- Mathiassen, L., & Pries-Heje, J. (2006). Business agility and diffusion of information technology. *European Journal of Information Systems*, 15(2), 116-119. <https://doi.org/10.1057/palgrave.ejis.3000610>
- Mohe, M. (2005). Generic strategies for managing consultants: Insights from clients' companies in Germany. *Journal of Change Management*, 5(3), 357-365. <https://doi.org/10.1080/14697010500258031>
- Momani, B. (2013). Management consultants and the United States' public sector. *Business and Politics*, 15(3), 381-399. <https://doi.org/10.1515/bap-2013-0001>
- O'Brien, D., & James, A. (1999). *Management Information Systems: managing information technology in the internetworked enterprise*. - 4th. ed. Boston: Irwin Mc. Grow - Hill.
- Savelko, T. V. (2004). Utochnennia ekonomichnogo zmistu i osoblivostei globalizatsii. *Flnansy Ukrainy*, 7, 20-26
- Schaffer, D., Schroder, W., & Earle, M. (1998) *Food Marketing An International Perspective*. Boston: McGraw-Hill.
- Shapoval, O. F. (2013). Formuvannya Informatsynogo potentslalu pldpriemstva. Naukoviy vlsnik NUBIP Ukraini. Seriya "Ekonomika, agrarniy menedzhment, biznes". Vip.181.Chastina 4. K.: VTs NUBIP UkraYini
- Shapoval, O. F. (2016). Komunlkatsiyni protsesi v konsaltingovy dialnosti. *Formuvannya rinkovih vidnosin v Ukraini*. Zbirnik naukovih prats. Vip. 1 (176). K.:NDEI
- Sohn, Y. Y., & Yang, HW. (2006). Information Technology, Corporate Performance and Firm Size. In: Cooper R., Madden G., Lloyd A., Schipp M. (eds). *The Economics of Online Markets and ICT Networks. Contributions to Economics*. Physica-Verlag HD. https://doi.org/10.1007/3-7908-1707-4_14
- Srinivasan R. (2014). The management consulting industry: Growth of consulting services in India: Panel discussion. *IIMB Management Review*, 26(4), 257-270. <https://doi.org/10.1016/j.iimb.2014.09.001>
- Yeh, C.-H., Lee, G.-G., & Pai, J.-C. (2015). Using a technology-organization-environment framework to investigate the factors influencing e-business information technology capabilities. *Information Development*, 31(5), 435-450. <https://doi.org/10.1177/0266666913516027>
- Zawislak, P., Gamarra, J., Alves, A., Barbieux, D., & Reichert, F. (2014). The different innovation capabilities of the firm: further remarks upon the Brazilian experience. *Journal of Innovation Economics & Management*, 13(1), 129-150. <https://doi.org/10.3917/jie.013.0129>

Received: 14.08.2018

Accepted: 18.08.2018

Published: 30.09.2018

WYMAGANIA EDYTORSKIE DLA AUTORSKICH MATERIAŁÓW

1. Artykuły powinny być napisane na aktualny temat, zawierać wyniki badań naukowych i uzasadnienia ustaleń naukowych.

2. Artykuły powinny być napisane w języku polskim, angielskim, ukraińskim lub rosyjskim, dokładnie sprawdzane przez autora, dotyczyć tematów Zbioru prac naukowych i zawierać wszystkie elementy konstrukcyjne (w podanej kolejności), a mianowicie:

2.1) Metadane (informacje o autorze (autorach) artykuła i jego streszczenia) są umieszczone konsekwentnie w języku artykułu oraz w języku angielskim, i zawierają w sobie (jeśli artykuł jest anglojęzyczny, wynikające metadane napisane są w języku angielskim):

- informacje o autorze (imię, inicjały, tytuł i stopień naukowy, miejsce pracy lub nauki, stanowisko, miasto, kraj, e-mail);
- tytuł artykułu;
- streszczenie w języku artykułu (od 30 do 100 słów), gdzie jest jasno sformułowana główna myśl artykułu, udowodniona jego aktualność. **Ważne!** Streszczenie w języku angielskim (**Abstract**) powinno być pouczające i oryginalne, odzwierciedlać główną treść artykułu i wyniki badań (streszczenie, referowanie artykułu), objętość anotacji w języku angielskim: 100-250 słów;
- kluczowe słowa (5-8 słów);
- liczba wzorów, tabel, rysunków i źródeł literackich w następujący sposób: w języku polskim (Formuły: 2; rys.: 3; tab.: 1; bibl.: 12); w języku angielskim (Formulas: 2; fig.: 3; tabl.: 1; bibl.: 12); w języku ukraińskim (Формул: 2; рис.: 3; табл.: 1; бібл.: 12); w języku rosyjskim (Формул: 2; рис.: 3; табл.: 1; библ.: 12);
- JEL klasyfikację (dla artykułów w gospodarce).

2.2) Tekst artykułu, który powinien składać się z wzajemnie powiązanych artykułów, które muszą zaczynać się od określonego tytułu, pogrubione, pogrubioną czcionką:

Wstęp. Sformułowanie problemu w ogóle, jego związek z ostatnimi badaniami i publikacjami, a także z ważnymi zadaniami naukowymi i praktycznymi, z obowiązkowymi linkami w tekście do używanej literatury. Autor musi przeznaczyć tą część problemu, którą on bada i pokazać jej znaczenie;

Analiza badań i formułowanie problemu. Formułowanie celu i metod badania tematów, które zostały omówione;

Wyniki badań. Przedstawienie podstawowego materiału badawczego z uzasadnieniem wyników badań naukowych;

Wnioski. Nowatorstwo naukowe, teoretyczne i praktyczne znaczenie badań, efekt społeczno-ekonomiczny, który pojawia się na skutek wprowadzenia wyników badań naukowych. Perspektywy dalszych badań w tym kierunku;

Literatura. Spis literatury podaje się ogólnym spisem w końcu rękopisu. Należy umieszczać linki do wszystkich do źródeł pierwotnych. W tekście linki do źródeł pierwotnych używają się w nawiasach kwadratowych, wskazując nazwisko (a) autora (ów) i rok wydania (Np.: «...[Аносов 2014] ...», «...[Коваленко, Подолай 2005] ...», «...[The World Bank 2009] ...», «...[Gray 1998]...», «...[Gray, Dooley 1999]...» itp. Źródła pierwotne podawane są w języku oryginalnym. Linki do prac niepublikowanych nie są dozwolone. **Do spisu literatury** zaleca się dołączenie tłumaczenia w języku angielskim (**References**), w którym mieści się spis źródeł w języku angielskim urządzony według międzynarodowej normy bibliograficznej **APA-2010**. Tytuły periodyków czasopism, zbiorów, itp.) po-

dawane są w transliteracji, a w nawiasach - w języku angielskim. Liczba źródeł literackich powinna wynosić co **najmniej 10 linków**, z których co najmniej połowa powinna być z linkami do źródeł zagranicznych (jeśli artykuł jest w języku ukraińskim lub rosyjskim). **Nazwy źródeł w bibliografii są wymienione w kolejności alfabetycznej.** Linkowanie do podręczników jest nieodpowiednie.

3. Objętość artykułu powinna wynosić 8-16 stron formatu A4, wszystkie marginesy - 2,5 cm, i:

- **dla metadanych (informacje o autorze):** czcionka «Avenir Next Cyr»; 12 pt (rozmiar czcionki); interlinia 1; wyrównanie tekstu do lewej;
- **tytuł artykułu:** po 1 odstępie po metadanych; czcionka «Avenir Next Cyr»; 13 pt (rozmiar czcionki); interlinia 1; WIELKIMI LITERAMI; pogrubienie; wyrównanie tekstu - na środku;
- **dla metadanych (Streszczenie, słowa kluczowe, itp.):** czcionka «Avenir Next Cyr»; 11 pt; interlinia 1; wyrównanie tekstu do lewej do prawej;
- **dla tekstu podstawowego:** 1 odstępie po tytule artykułu; czcionka «Avenir Next Cyr»; 11 pt; odstępie między wierszami - pojedynczy; wcięcie - 1,25 cm; wyrównanie tekstu do lewej.

4. Artykuł powinien być jasny i precyzyjny, liczba tabel, wzorów i ilustracji (schematy, rysunki, wykresy, tabele) - powinna być minimalna, i stosować je trzeba tylko wówczas, gdy to znacznie poprawia treść artykułu, pozwala nam zrozumieć ją lepiej i głębiej w porównaniu z tekstową formą.

5. Ilustracje (schematy, rysunki, wykresy, tabele) w tekście powinny być umieszczone w centrum z podpisem pod nimi «Rysunek N^o - Tytuł ilustracji» z obowiązkowym linkiem do nich w tekście artykułu. Ilustracje powinny być wysokiej jakości. Tabele powinny o zwartej budowie, logicznie skonstruowane, posiadać numer seryjny i krótki wyrazisty tytuł, który dokładnie obejmuje temat i treść tabeli. Sformowanie tekstu tabeli: czcionka «Avenir Next Cyr», 12 punktów (rozmiar czcionki), 1 interlinia.

6. Tabele w tekście powinny być umieszczone w centrum tekstu z podpisem na nimi «Tabela N^o - Tytuł tabeli» z obowiązkowym linkiem do nich w tekście artykułu.

7. Formuły są tworzone za pomocą Edytora równań MS Equation. Każda formuła, z linkiem do niej w tekście artykułu (na przykład: «... przy użyciu proporcji (3) można ...») powinna być ponumerowana, w tym położenie formuły - w środku tekstu z numeracją po prawej stronie.

8. Cytaty, formuły, ilustracje, wszystkie dane cyfrowe podawane są z obowiązkowymi linkami do źródeł. Poniżej każdej tabeli i rysunku należy określić źródło (Źródło: ...). Do określania źródła, należy używać czcionki «Avenir Next Cyr», 9 pt (rozmiar czcionki).

9. Dozwolone formatowanie tekstu w formie listów. Mogą być używane listy punktowane, numerowane i wielopoziomowe. Do list numerowanych należy stosować cyfry arabskie «1.», «1.1.», «2)», «2.1)», itp. Do list punktowanych należy stosować symbole «-», «-» lub «•».

REQUIREMENTS FOR DESIGN OF THE AUTHORS' MATERIALS

1. The paper should be written on the current issues, contain the results of deep research and explanation of received scientific conclusions.

2. The paper must be written in Polish, English, Ukrainian or Russian; the author should thoroughly proof the paper, it should correspond to the thematic orientation of the Collection and include all structural elements (in specified order), namely:

2.1) Metadata (information about author (s) of the article and its abstract part) that is placed sequentially in article mother language and English and include (if the article mother language is English, then metadata should be only in English):

- Information about author (full name, academic title and academic degree, place of work or study, position, City, State, E-mail);
- Title of the article;
- Abstract in article mother language (30-100 words), where is clearly formulated the main idea of the article and proved its actuality. **It is important!** Abstract in English should be informative and original, it should reflect the main content of the article and research results (summary of the article and its reviewing), the abstract in English should be 100-250 words;
- keywords (5-8 words);
- number of formulas, tables, figures and literature should be as follows: for Polish (Formuły: 2; rys.: 3; tab.: 1; bibl.: 12); for English (Formulas: 2; fig.: 3; tabl.: 1; bibl.: 12); for Ukrainian (Формул: 2; рис.: 3; табл.: 1; бібл.: 12); for Russian (Формул: 2; рис.: 3; табл.: 1; библ.: 12);
- JEL Classification (for papers in Economics).

2.2) The text of the article should contain interrelated parts, which start with specified title in bold

Introduction. Statement of problem in general view and its connection with the actual researches and publications and also with important scientific and practical problems, with the obligatory references in the text to the used literature. The author should separate from the general problem the part, which is explored by him, and show its actuality;

Literature review and the problem statement. Statement of purpose and methods of theme research that is considered;

Research results. Description of main material with explanation of scientific results;

Conclusions. Scientific novelty, theoretical and practical importance of research, socio-economic effects arising from the implementation of scientific results. Prospects for further research in this area;

Literature. The list of used literature should be placed at the end of the article. For all source material must be corresponding references. In the text the links to original source should be taken in square brackets with indication of Author(s) Surname(s) and the year of publication (example, «...[Anosov 2014] ...», «...[Kovalenko, Podolai 2005] ...», «...[The World Bank 2009] ...», «...[Gray 1998]...», «...[Gray, Dooley 1999]...» etc.). Original sources are specified in original language. References to the unpublished works are not permitted. If the article mother language isn't English, then **the reference list** is added with translation in English (**References**) due to the international standard bibliographic **APA-2010**. Names periodic editions (magazines, collections and other)

are served transliteration, and in brackets in English. Number of references should have **at least 10 references**, from which at least one half should be references to foreign sources (if the article mother language is Ukrainian or Russian). **Source name in the references are placed in the alphabetically order.** To make references to textbooks, teaching aids are not rational.

3. The volume of the article is 8-16 pages of A4; page margins - 2,5 cm, and:

- **for Metadata (Author's information):** font «Avenir Next Cyr»; 12 point (font size); single spacing; text alignment - by left;
- **for Paper Name:** in 1 line after Metadata; font «Avenir Next Cyr»; 13 point (font size); single spacing; IN CAPITAL; bold; text alignment - by center;
- **for Metadata (Abstract, Keywords etc):** font «Avenir Next Cyr»; 11 point (font size); single spacing; text alignment - by width;
- **for Main Text:** in 1 line after Paper Name; font «Avenir Next Cyr»; 12 point (font size); single spacing; paragraph indent - 1,25 cm; text alignment - by width.

4. The text of the article should be clear, concise, number of tables, formulas and illustrations (schemes, figures, graphs, diagrams) - minimum and they should apply only if it significantly improves the content of the article, and in case of better and deeper understanding of the article meaning.

5. The graphics (schemes, figures, graphs, diagrams) within the text should be alignment by width with the caption at the bottom «Figure № - Name of graphic» (for the caption - alignment by left) with the obligatory link on it within the article text. The graphics should be in high resolution.

6. The tables should be compact, logically built, and have ordinal number and a short expressive title that covers the topic and content of the table. The table text design: font «Avenir Next Cyr»; 11 point; single spacing. The table within the text should be alignment by width with the caption at the top «Table № - Name of table» (for the caption - alignment by left) with the obligatory link on it within the article text.

7. The formulas should be created with the help of equation editor - MS Equation. Each formula on which there is the link within the article text (example, «... using equation (3) it is possible...»), should be numbered. At this the alignment of the formula by width and numbering alignment by right side.

8. Citing, tables, illustrations, all data are submitted with reference to the source. Under each table and figure should be indicated the source (Source: ....). For notations should be used the font: Avenir Next Cyr, 9 point.

9. It is possible to format the text using the lists. Lists can be bulleted, numbering and multilevel. For numbering lists should be used Arabic numbers «1.», «1.1.», «2)», «2.1)» etc. For the bulleted lists be used symbols «-», «-» or «•».

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ АВТОРСЬКИХ МАТЕРІАЛІВ

1. Стаття має бути написана на актуальну тему, містити результати глибокого наукового дослідження та обґрунтування отриманих наукових висновків.

2. Стаття має бути написана польською, англійською, українською, російською мовами, ретельно вичитана автором, відповідати тематичним спрямуванням Збірника наукових праць і включати всі структурні елементи (з дотриманням вказаної послідовності), а саме:

2.1) Метадані (інформація про автора(ів) статті та її реферативна частина), що розміщуються послідовно мовою статті та англійською мовами та включають у себе (якщо мова статті англійська, то метадані надаються тільки англійською мовою):

- відомості про автора (прізвище, ім'я, вчене звання і вчений ступінь, місце роботи або навчання, посада, населений пункт, держава, E-mail);
- назва статті;
- анотація мовою статті (від 30 до 100 слів), де чітко сформульовано головну ідею статті і обґрунтовано її актуальність. **Важливо!** Анотація англійською мовою (**Abstract**) має бути інформативною й оригінальною, відобразити основний зміст статті та результатів дослідження (стилий виклад статті, її реферування), обсяг анотації англійською мовою: 100-250 слів;
- ключові слова (5-8 слів);
- кількість формул, таблиць, рисунків та літературних джерел в наступному вигляді: для польської мови (Formuły: 2; rys.: 3; tabl.: 1; bibl.: 12); для англійської (Formulas: 2; fig.: 3; tabl.: 1; bibl.: 12); для української мови (Формул: 2; рис.: 3; табл.: 1; бібл.: 12); для російської мови (Формул: 2; рис.: 3; табл.: 1; библ.: 12);
- JEL класифікацію (для статей з економіки).

2.2) Текст статті, який повинен вміщати в себе взаємопов'язані розділи, які повинні починатися вказаним заголовком, виділеним напівжирним шрифтом:

Вступ. Постановка проблеми в загальному вигляді і її зв'язок з останніми дослідженнями і публікаціями, а також з важливими науковими і практичними завданнями, з обов'язковими посиланнями в тексті на використану літературу. Автор повинен виділити із загальної проблеми ту частину, яку він досліджує, і показати її актуальність;

Аналіз досліджень та постановка завдання. Формулювання мети і методів дослідження теми, що розглядається;

Результати дослідження. Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням одержаних наукових результатів;

Висновки. Наукова новизна, теоретичне і практичне значення досліджень, соціально-економічний ефект, який виникає внаслідок впровадження наукових результатів. Перспективи подальших наукових розробок у цьому напрямку;

Література. Список використаної літератури розміщується наприкінці статті. На всі першоджерела повинні бути зроблені посилання. У тексті посилання на першоджерела просяться у квадратних дужках із зазначенням Прізвища автора(ів) та роком видання (наприклад, «...[Аносов 2014] ...», «...[Коваленко, Подолай 2005] ...», «...[The World Bank 2009] ...», «...[Gray 1998]...», «...[Gray, Dooley 1999]...» тощо). Першоджерела подаються мовою оригіналу. Посилання на неопубліковані роботи не допускаються. **До списку літератури** додається її переклад англійською мовою

(References), де розміщуються ті ж самі джерела англійською мовою оформлені за міжнародним бібліографічним стандартом **APA-2010**. Назви періодичних видань (журналів, збірників та ін.) подаються транслітерацією, а в дужках – англійською мовою. Кількість літературних джерел має становити **не менше 10 посилань**, з яких не менше ніж половина має бути посиланнями на іноземні джерела (якщо мова статті українська або російська). **Назви джерел у списку літератури розміщуються за абеткою**. Посилатися на підручники, навчальні посібники тощо не доцільно.

3. Обсяг статті має становити 8 - 16 сторінок формату А4; всі поля – 2,5 см та:

- **для метаданих (інформація про автора):** шрифт «Avenir Next Cyr»; 12 кеглем (розмір шрифту); міжрядковий інтервал – одинарний; вирівнювання тексту – ліворуч;
- **для назви статті:** через 1 інтервал після метаданих; шрифт «Avenir Next Cyr»; 13 кеглем (розмір шрифту); міжрядковий інтервал – одинарний; ВЕЛИКИМИ ЛІТЕРАМИ; напівжирний; вирівнювання тексту – по центру;
- **для метаданих (Анотація, ключові слова тощо):** шрифт «Avenir Next Cyr»; 11 кеглем (розмір шрифту); міжрядковий інтервал – одинарний; вирівнювання тексту – по ширині;
- **для основного тексту:** через 1 інтервал після назви статті; шрифт «Avenir Next Cyr»; 11 кеглем (розмір шрифту); міжрядковий інтервал – одинарний; абзацний відступ – 1,25 см; вирівнювання тексту – по ширині.

4. Виклад статті мусить бути чітким, стислим, кількість таблиць, формул та ілюстрацій (схеми, рисунки, графіки, діаграми) – мінімальною і застосовувати їх потрібно лише у випадку, коли це значно поліпшує зміст статті, дає змогу зрозуміти його повніше і глибше порівняно з текстовою формою викладу.

5. Ілюстрації (схеми, рисунки, графіки, діаграми) по тексту мають бути розташовані по центру с підписом під ними «Рис. № – Назва ілюстрації» (підпис має бути розташований з вирівнюванням – по центру) з обов'язковим посиланням на них по тексту статті. Ілюстрації мають бути високої якості.

6. Таблиці повинні бути компактними, логічно побудованими, мати порядковий номер та короткий виразний заголовок, що точно охоплює тему і зміст таблиці. Оформлення тексту таблиці: шрифтом «Avenir Next Cyr», 11 кеглем (розмір шрифту), через 1 інтервал. Таблиці по тексту мають бути розташовані по центру документа з підписом над ними «Таблиця № – Назва таблиці» (підпис має бути розташований з вирівнюванням – ліворуч) з обов'язковим посиланням на них по тексту статті.

7. Формули створюються за допомогою редактору формул MS Equation. Кожна формула, на яку є посилання по тексту статті (наприклад, «... за допомогою співвідношення (3) можливо...»), повинна мати нумерацію, при цьому розташування формули – по центру тексту із нумерацією праворуч.

8. Цитати, таблиці, ілюстрації, всі цифрові дані подаються з обов'язковими посиланнями на джерела. Під кожною таблицею та рисунком має бути зазначено джерело (Джерело: ...). Для подання джерела потрібно використовувати шрифт «Avenir Next Cyr», 9 кегль (розмір шрифту).

9. Допускається форматування тексту у вигляді списків. Списки можуть використовуватись маркіровані, нумеровані та багаторівневі. Для нумерованих списків мають використовуватись арабські цифри «1.», «1.1.», «2)», «2.1)» тощо. Для маркірованих списків мають використовуватись символи «-», «->» або «•».

ТРЕБОВАНИЯ К ОФОРМЛЕНИЮ АВТОРСКИХ МАТЕРИАЛОВ

1. Статья должна быть написана на актуальную тему, содержать результаты глубокого научного исследования и обоснования полученных научных выводов.

2. Статья должна быть написана на польском, английском, украинском или русском языках, тщательно вычитана автором, отвечать тематическим направлениям Сборника научных трудов и включать все структурные элементы (с соблюдением указанной последовательности), а именно:

2.1) Метаданные (сведения об авторе(ах) статьи и ее реферативная часть), которые размещаются последовательно на языке статьи и английском языках и включают в себя (если язык статьи английский, то метаданные приводятся только на английском языке):

- сведения об авторе (фамилия, имя, ученое звание и ученая степень, место работы или учебы, должность, населенный пункт, страна, E-mail);
- название статьи;
- аннотация на языке статьи (от 30 до 100 слов), где четко сформулирована главная идея статьи и обоснована ее актуальность. **Важно!** Аннотация на английском языке (**Abstract**) должна быть информативной и оригинальной, отражать основное содержание статьи и результатов исследования (краткое изложение статьи, ее реферирование), объем аннотации на английском языке: 100-250 слов;
- ключевые слова (5-8 слов);
- количество формул, таблиц, рисунков и литературных источников в следующем виде: для польского языка (Formuły: 2; rys.: 3; tabl.: 1; bibl.: 12); для английского (Formulas: 2; fig.: 3; tabl.: 1; bibl.: 12); для украинского языка (Формул: 2; рис.: 3; табл.: 1; бібл.: 12); для русского языка (Формул: 2; рис.: 3; табл.: 1; библи.: 12);
- JEL классификацию (для статей по экономической тематике).

2.2) Текст статьи, который должен вмещать в себя взаимосвязанные разделы, которые должны начинаться указанным заголовком, выделенным полужирным шрифтом:

Вступление. Постановка проблемы в общем виде и ее связь с последними исследованиями и публикациями, а также с важными научными и практическими заданиями, с обязательными ссылками в тексте на использованную литературу. Автор должен выделить из общей проблемы ту часть, которую он исследует, и показать ее актуальность;

Анализ исследований и постановка задачи. Формулирование цели и методов исследования темы, которая рассматривается;

Результаты исследования. Изложение основного материала исследования с обоснованием полученных научных результатов;

Выводы. Научная новизна, теоретическое и практическое значение исследований, социально-экономический эффект, который возникает вследствие внедрения научных результатов. Перспективы дальнейших научных разработок в этом направлении;

Литература. Список использованной литературы размещается в конце статьи. На все первоисточники должны быть сделаны ссылки. В тексте ссылки

на первоисточники проставляются в квадратных скобках с указанием Фамилии автора(ов) и года публикации (например, «...[Аносов 2014] ...», «...[Коваленко, Подолай 2005] ...», «...[The World Bank 2009] ...», «...[Gray 1998]...», «...[Gray, Doolley 1999]...» и т.д. Первоисточники подаются на языке оригинала. Ссылки на неопубликованные работы не допускаются. **К списку литературы** прилагается его перевод на английском языке (**References**), где размещаются те же источники на английском языке оформлены по международным библиографическим стандартом **APA-2010**. Названия периодических изданий (журналов, сборников и др.) подаются транслитерацией, а в скобках – на английском языке. Количество литературных источников должно составлять **не менее 10 ссылок**, из которых не менее чем половина должна быть ссылками на иностранные источники (если язык статьи украинский или русский). **Названия источников в списке литературы располагаются по алфавиту**. Ссылаться на учебники, учебные пособия не целесообразно.

3. Объем статьи должен составлять 8 - 16 страниц формата А4; все поля – 2,5 см, и:

- **для метаданных (информация про автора):** шрифт «Avenir Next Cyr»; 12 кегель (размер шрифта); межстрочный интервал – одинарный; выравнивание текста – по левому краю;
- **для названия статьи:** через 1 интервал после метаданных; шрифт «Avenir Next Cyr»; 13 кегель (размер шрифта); межстрочный интервал – одинарный; ПРОПИСНЫМИ БУКВАМИ; полужирный; выравнивание текста – по центру;
- **для метаданных (Аннотация, ключевые слова и др.):** шрифт «Avenir Next Cyr»; 11 кегель (размер шрифта); межстрочный интервал – одинарный; выравнивание текста – по ширине;
- **для основного текста:** через 1 интервал после названия статьи; шрифт «Avenir Next Cyr»; 11 кегель (размер шрифта); межстрочный интервал – одинарный; абзацный отступ – 1,25 см; выравнивание текста – по ширине.

4. Изложение статьи должно быть четким, кратким, количество таблиц, формул и иллюстраций (схемы, рисунки, графики, диаграммы) – минимальным и применять их нужно только в случае, когда это значительно улучшает содержание статьи, дает возможность понять его полнее и глубже по сравнению с текстовой формой изложения.

5. Иллюстрации (схемы, рисунки, графики, диаграммы) по тексту должны быть расположены по центру с подписью под ними «Рис. № – Название иллюстрации» (подпись должна располагаться с выравниванием по центру) с обязательной ссылкой на них по тексту статьи. Иллюстрации должны быть высокого качества.

6. Таблицы должны быть компактными, логично построенными, иметь порядковый номер и краткий выразительный заголовок, который точно охватывает тему и содержание таблицы. Оформление текста таблицы: шрифтом «Avenir Next Cyr», 11 кеглем (размер шрифта), межстрочный интервал – одинарный. Таблицы по тексту должны располагаться по центру документа с подписью над ними «Таблица № – Название таблицы» (подпись должна располагаться с выравниванием по левому краю) с обязательной ссылкой на них по тексту статьи.

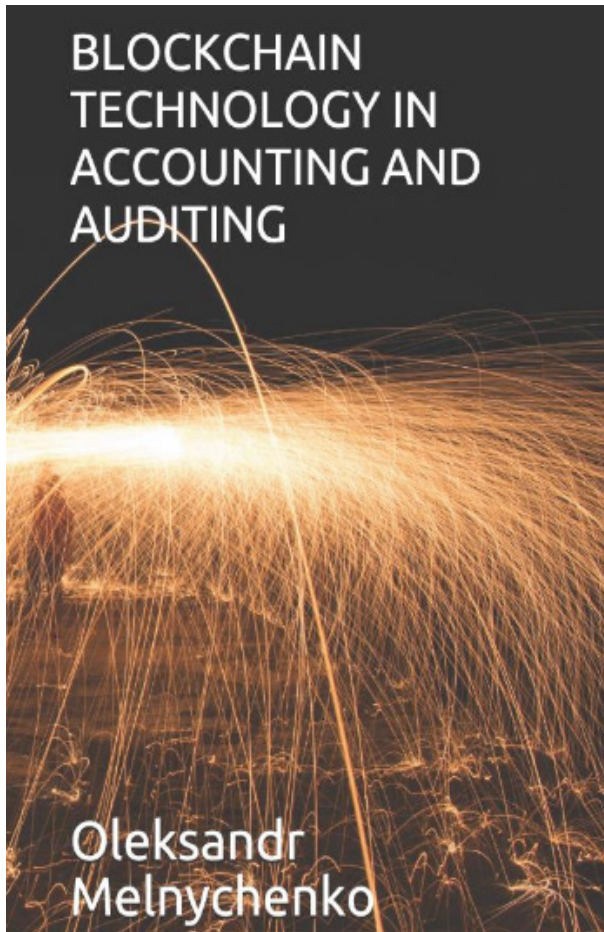
7. Формулы создаются с помощью редактора формул MS Equation. Каждая формула, на которую имеется ссылка по тексту статьи (например, «... с помощью

соотношения (3) можно...»), должна иметь нумерацию, при этом расположении формулы - по центру текста с нумерацией справа.

8. Цитаты, таблицы, иллюстрации, все цифровые данные подаются с обязательной ссылкой на источники. Под каждой таблицей и рисунком должен быть указан источник (Источник: ...). Для указания источника необходимо использовать шрифт «Avenir Next Cyr», 9 кегль (размер шрифта).

9. Допускается форматирование текста в виде списков. Списки могут использоваться маркированные, нумерованные и многоуровневые. Для нумерованных списков должны использоваться арабские цифры «1.», «1.1.», «2.1») и т.д. Для маркированных списков должны использоваться символы «-», «-» или «•».

The invention of the blockchain technology can be equated with the invention of the writing or Internet network, considering their major role in the communication between individuals as well as legal persons, regarding information transfer, money transfer etc. The author analyses the technology, the implemented and projected examples of its use, its relationship with accounting and auditing as well as its influence on the development of these economic sciences. The development of accounting and auditing is linked to the development of modern technologies. Nowadays, according to the technological progress the role of blockchain technology is constantly increasing.

Blockchain is a distributed database that maintains a continuously-growing list of data records secured from tampering and revision. Blockchain can be used in financial and banking sectors first of all, but also in e-government and administrative sectors. The implementation of blockchain technologies in accounting and auditing doesn't change their fundamental principles but increases the auditing capacities. In some countries blockchain is adopted for auditing as a practical matter, including the national level.

We invite to buy this book on Amazon
<http://amzn.to/2FZ7kq0>

This book covers the main concepts, common features and differences between electronic money and cryptocurrency. The author gives examples and characteristics of these concepts that are based on his own research. Important aspects of the functioning of these modern means of payment, which are becoming increasingly popular in the world, are clearly and understandably described with a scientific approach. However, each of them has both advantages and disadvantages, and to some extent, their use is associated with a number of risks that should be taken into account when deciding on their use. In order to take into account the risks, it is necessary to understand the essence of the payment instrument and the mechanism of its operation.

This book is written with a purpose to help readers, irrespective of the level of financial education, to understand the important aspects of the circulation of cryptocurrency and electronic money. The book is aimed at a wide range of readers regardless of education and sphere of activity.

We invite to buy this book on Amazon
<http://amzn.to/2BNSxj6>